

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE
31. ledna 2006
VĚC GINIEWSKI
(Rozsudek ve věci Giniewski v. Francie)

Evropský soud pro lidská práva – Druhá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci A.B. Baka, předseda, J.-P. Costa, R. Türmen, K. Jungwiert, M. Ugrekheldze, A. Mularionová, E. Fura-Sandströmová a dále S. Dolléová, tajemnice sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 7. června 2005 a 10. ledna 2006, vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vznikl na základě stížnosti (č. 64016/00) proti Francouzské republice, předložené Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) rakouským občanem panem Paulem Giniewskim (dále jen „stěžovatel“) dne 13. prosince 2000.

2. Stěžovatel byl zastoupen profesní civilní společností Arnaud Lyon-Caen, Françoise Fabianim a Frédéricem Thiriezem, advokáty při Conseil d’Etat a Kasačním soudu. Francouzská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svou zmocněnkyní paní Edwige Belliard, ředitelkou právního odboru Ministerstva zahraničních věcí.

3. Vláda Rakouska, poté co byla informována vedoucím kanceláře Soudu o jejím právu intervenovat (čl. 36 § 1 Úmluvy a ustanovení 44 § 1 písm. a/ Jednacího řádu Soudu), sdělila dopisem ze dne 29. června 2005, že nemá v úmyslu tohoto práva využít.

4. Stěžovatel tvrdil, že bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu ve smyslu čl. 10 Úmluvy.

5. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení případu (čl. 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.

6. Dne 1. listopadu 2004 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově vytvořené Druhé sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).

7. Rozhodnutím ze dne 7. června 2005 prohlásil Soud stížnost za přípustnou.

8. Stěžovatel i Vláda předložili svá stanoviska k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).

9. Dopisy ze dne 15. června 2005, postoupenými prostřednictvím soudní kanceláře, Soud požádal strany, aby mu postoupily, v případě, že si to přejí, dodatečné informace a připomín-

ky. Soud rovněž požádal zástupce stěžovatele, aby mu do 9. září 2005 postoupil své požadavky na spravedlivé zadostiučinění podle čl. 41 Úmluvy.

10. Dne 20. září 2005 založil stěžovatel do spisu další připomínky a své požadavky na spravedlivé zadostiučinění, aniž by Soud předtím obdržel žádost o prodloužení povolené lhůty. Jelikož tyto připomínky a požadavky byla založeny do spisu až po výše uvedené lhůtě, předseda sekce podle ustanovení 38 § 1 Jednacího řádu Soudu rozhodl, že nebudou do spisového materiálu k danému případu zahrnuty.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

A. Postup

11. Stěžovatel se narodil v roce 1926 a žije v Paříži. Stěžovatel vysvětlil, že v celém svém díle podporoval sblížení židů a křesťanů.

12. Skutkové okolnosti případu, tak jak byly předloženy stranami, lze shrnout následovně.

13. Ve svém vydání ze 4. ledna 1994 uveřejnily noviny *Le quotidien de Paris* článek napsaný stěžovatelem, který měl titulěk „Temnota omylu“; týkal se papežské encykliky „Nádheřa pravdy“ („*Veritatis Splendor*“), která byla publikována na konci roku 1993.

14. Dne 18. března 1994 zahájilo sdružení „Všeobecná aliance proti rasismu a za respektování francouzské a křesťanské identity“ (AGRIF) řízení před Trestním soudem Paříž proti panu P. Tessonovi, řediteli pro publikaci uvedených novin, proti stěžovateli a proti novinám *Le quotidien de Paris*, jakožto autorovi, spolupachateli a odpovědné právnické osobě, přičemž tvrdilo, že tyto osoby učinily prostřednictvím publikace zmíněného článku hanobící prohlášení proti křesťanské komunitě, čímž se dopustily trestného činu ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 zákona ze dne 29. července 1881. Uvedené sdružení se odvolalo na následující pasáže:

„Katolická církev se pokládá za jediného strážce božské pravdy. ... Jasně prohlašuje naplnění (ve francouzštině „l'accomplissement“) Staré Úmluvy v Nové a nadřazenost Nové. ...

Mnozí křesťané uznali, že antijudaismus a doktrína „naplnění“ Staré Úmluvy v Nové vedly k antisemitismu a připravily půdu, z níž vzešla myšlenka implementace (ve francouzštině „l'accomplissement“).

15. Rozsudkem ze dne 4. října 1994 zamítl trestní soud námitky neplatnosti uplatněné stěžovatelem a odeslal obviněného k vyššímu soudu. Rozsudkem ze dne 8. března 1995 tento trestní soud shledal, že došlo k trestnému činu veřejného hanobení skupiny osob na základě jejich příslušnosti k církvi, v daném případě ke křesťanské komunitě. Řediteli pro publikaci a stěžovateli bylo uloženo zaplatit pokutu ve výši 6000 franků (FRF).

16. Soud shledal civilní žalobu sdružení AGRIF přípustnou a nařídil řediteli pro publikaci a stěžovateli, aby rukou společnou a nerozdílnou zaplatili sdružení jeden frank jako náhradu škody a 7000 FRF při aplikaci článku 475-1 zákona o trestním řízení. Navíc soud nařídil,

aby toto rozhodnutí bylo uveřejněno, a to na náklady žalovaných až do výše 10 000 FRF v celostátních novinách. Ve svém rozsudku soud, inter alia, uvedl toto:

„Katolická církev, která je popisována, výlučně a omylem, jako nositelka božské pravdy, je obviňována z proklamování svého sepětí s doktrínou naplnění Staré Úmluvy v Nové, doktrínou, která byla opětovně potvrzena v encyklice «Nádhera pravdy». Rovněž se tvrdí, že antijudaismus v Písmu a tato doktrína o naplnění «vedly k antisemitismu a připravily půdu, z níž vzešla myšlenka implementace Osvětími».

Takto podle autora textu nejen myšlenka, nýbrž i implementace masakrů a hrůz spáchaných v Osvětími, symbolu nacistických vyhlazovacích táborů, byla přímým rozšířením jedné ze základních doktrín katolické víry, a to doktríny naplnění Starého zákona v Novém, čímž přímo zakládá odpovědnost katolíků a obecněji i křesťanů.

Takovéto prohlášení jasně podřívá čest a charakter křesťanů a konkrétněji též společenství katolíků, takže se na ně vztahují ustanovení článku 32 odstavce 2 zákona ze dne 29. července 1881.

... v tomto případě se jasně projevuje příčinná souvislost mezi členstvím v církvi a událostmi zmíněnými v napadených poznámkách; je tomu tak proto, že se vztahují k církvi, která ve své minulosti šířila antisemitismus, a proto, že uznávají status encykliky a doktríny naplnění v něm tvrzené, takže křesťané a katolíci jsou obviňováni z toho, že nesou určitou odpovědnost za masakry v Osvětími.

... Ačkoliv měl stěžovatel právo na odsouzení křesťanského historického antisemitismu a k varování čtenáře před novým ožíváním této emoce poukazováním na to, že křesťanské církve historicky občas akceptovaly či dokonce prosazovaly myšlenku „učení o pokušení“ ve vztahu k židovskému obyvatelstvu, které je popisováno jako deicidální, nic jej neopravňovalo, když byla publikována nová papežská encyklika stvrzující doktrínu „naplnění“, aby použil extrémní výrazy a aby cestou zobecnování vylíčil společenství katolíků jako odpovědné za nacistické masakry v Osvětími.

Svědkové vyslechnutí při ústním jednání, na stěžovatelovu žádost a na podporu jeho tvrzení dobré víry, vesměs tvrdili, že nacismus, rasistická a biologická doktrína vůbec nesouvisí s historickým antisemitismem křesťanů a s doktrínou „naplnění“, která se týká úplné realizace zákona Staré Úmluvy Boha s jeho lidem v nové alianci zrozené z Kristovy oběti.

Závěrem lze uvést, že amalgamace, na jedné straně, křesťanského antisemitismu a encykliky «Nádhera pravdy», kterou pan Giniewski během ústního jednání již nekomentoval, a na druhé straně persekuce židů v Osvětími odráží osobní animositu na straně žalovaného a zášť vůči společenství křesťanů, která postrádá dobrou víru, jelikož sporná tvrzení jdou nad rámec teoretické a teologické diskuse.

V této souvislosti soud připomíná svévolné užití téhož slova „l'accomplissement“ pro organizování masakrů v Osvětími a pro doktrínu potvrzenou papežem v jeho encyklice. Z těchto prvků jako celku plyne, že žalovaný důkaz dobré víry žalovaného nebyl podán.“

17. Stěžovatel se odvolal. V rozsudku ze dne 9. listopadu 1995 Odvolací soud v Paříži potvrdil, pokud jde o stěžovatele, rozsudek ze dne 4. října 1994 a zrušil rozsudek ze dne 8. března 1995. Odvolací soud zprostil stěžovatele viny a zamítl požadavky civilní strany proti němu. Odvolací soud mimo jiné konstatoval, že:

„... Ve svém článku Paul Giniewski kritizuje encykliku «Nádhera pravdy» zejména proto, že v podstatě zakotvuje v rámci teologických principů doktrínu „naplnění“ Staré «Úmluvy» v Nové, doktrínu, která podle něho obsahuje zárodky antisemitismu; tato kritika je jednoznačně vyjádřena ve druhém posledním odstavci článku. ...

Předmět sporu ve tvrzeních Paula Giniewského lze sumarizovat následovně: některé principy katolického náboženství se vyznačují antisemitismem a přispěly k holocaustu.

... Soud si je plně vědom reakcí, k jakým by mohl takovýto článek zavdat příčinu v katolické komunitě, i když autor tvrdí, že vyjadřuje názory „mnoha křesťanů“.

... Nicméně, ... takovouto ostrou kritikou encykliky «Nádhera pravdy» otevřel Paul Giniewski diskusi, která má teologickou a historickou dimenzi ohledně některých principů náboženství a ohledně původu holocaustu; vzhledem k tomu jde výlučně o doktrinální debatu a argumentace podaná tímto autorem není z právního hlediska specifickou skutečností, jež by mohla znamenat hanobení. ....“

18. Aliance AGRIF podala kasační stížnost. V rozsudku ze dne 28. dubna 1998 Kasační soud zrušil rozsudek Odvolacího soudu Paříž, „avšak pouze pokud jde o civilní žalobu, přičemž všechna ostatní ustanovení výslovně potvrdil“. Příklad byl postoupen Odvolacímu soudu Orleans. Kasační soud uvedl:

„... V tomto rozsudku, i když napadená tvrzení přisuzují katolické komunitě podněcování k antisemitismu a odpovědnost za masakry spáchané v Osvětimi, nepředložil odvolací soud žádný právní základ pro toto rozhodnutí. ...

Rozsudek je třeba zrušit, avšak pouze pokud jde o civilní žalobu ...“

19. V rozsudku ze dne 14. prosince 1998 Odvolací soud Orleans, při rozhodování o civilně právních nárocích a po analýze Kasačního soudu, potvrdil rozsudky ze 4. října 1994 a z 8. března 1995 v rozsahu týkajícím se stěžovatele. Odvolací soud přiznal alianci AGRIF částku 10 000 FRF na základě článku 475-1 trestního řádu. Soud současně nařídil, aby na náklady stěžovatele bylo v celostátních novinách zvolených civilní stranou uveřejněno následující prohlášení:

„Rozsudkem ze dne 14. prosince 1998 Odvolací soud Orleans nařídil Paulu Giniewskému, novináři, aby zaplatil «Všeobecné alianci proti rasismu a za respektování francouzské a křesťanské identity» (AGRIF) jeden frank jako náhradu škody z toho důvodu, že spáchal trestný čin veřejného hanobení skupiny osob pro jejich členství v církvi, v daném případě v křesťanské komunitě, a to uveřejněním ... článku nazvaného «O encyklice Nádhera pravdy», nezřetelnosti omylu.“

20. Ve svém rozsudku odvolací soud mimo jiné uvedl:

„... Žalovaný nemá pravdu, když popírá, že by obvinil katolíky a obecněji křesťany z toho, že jsou odpovědní za nacistické masakry; má jen malý význam, že tato odpovědnost je spatřována víceméně v dlouhodobé perspektivě vzhledem k použití výrazu «připravovali půdu». ...

Z analýzy předložených dokumentů vyplývá, že ani papež, ani katolická církev ve Francii neuznávají přímou odpovědnost katolíků za vyhlazování v Osvětimi. ...

Takže s ohledem na své členství v církvi jsou křesťané skutečně obětí hanobení.

... Působivost obecného ladění článku, paralela činěná mezi «doktrínou naplnění» a „implementací Osvětlení“ a použití tohoto posledního slova, které samo o sobě stačí evokovat jak genocidu, tak i vyhlazování oponentů nacistického režimu, vylučují možnost dobré víry autora. ...“

21. Stěžovatel podal Kasační stížnost. Jako součást jediného argumentu na podporu své stížnosti se odvolal na článek 10 Úmluvy a tvrdil, že jeho záměr a upřímná tvrzení nebyly nutně polemické a zlovolné a že tudíž naplňovaly požadavky dobré víry.

22. Dne 14. června 2000 Kasační soud zamítl kasační stížnost s následujícím odůvodněním:

„... Kasační soud je ujištěn zněním napadeného rozsudku a analýzou důkazů uvedených ve spise, že odvolací soud při rozhodnutí o tom, že na žalovaného se nevztahuje výhoda dobré víry, se opřel o důvody, které jsou postačující a které si neodporují, že reagoval na podání, jež mu byla předložena, a že analyzoval konkrétní okolnosti, na něž se žalovaný odvolal. ...“

B. Článek

23. Publikovaný článek zněl následovně:

K encyklice „Nádhera pravdy“

„Temnota omylu ...

Nová encyklika Jana Pavla II. «Nádhera pravdy» se zabývá základy morální teologie z hlediska katolického učení. Jejím účelem je dát věřícímu odpovědi na otázky položené Ježíši mladým mužem v podobenství Nového zákona: «Jaký dobrý skutek mám učinit, abych dosáhl života věčného?»

Bohužel, z hlediska jiných náboženství a ze židovské perspektivy vychází papežský text ze dvou typů tvrzení:

1. Katolická církev se pokládá za jedinou nositelku božské pravdy a má za «povinnost» šířit svou doktrínu jako jediné univerzální učení.

2. Katolická církev silně proklamuje naplnění «Staré» Úmluvy v Nové a nadřazenost této doktríny, která propaguje «učení o pohrdání» pro židy, dlouho poté, co bylo odsouzeno Julesem Isaacem jako element rozvoje antisemitismu.

Podle Jana Pavla II. «úkol autentické interpretace slova božího ... byl svěřen pouze těm, kteří byli obdařeni žijícím Magisteriem církve», které je v důsledku toho oprávněno tvrdit, že některá teologická a dokonce filozofická tvrzení jsou «neslučitelná s relevantní pravdou». Katolická církev má údajně «světlo a sílu schopné zodpovědět i nejvíce kontroverzní a komplexní otázky».

Na nekatolíky se hledí s pohrdáním: «... jakákoliv dobrota a pravda u nich nalezená se církví pokládá za přípravu pro evangelium.»

Židovská náboženská tradice se přehlíží se stejnou arogancí.

Zákon, který církev označuje jako «starý», je pouze předznamenáním křesťanské dokonalosti. Mojžíšovo desatero je «příslibem a znamením Nové Úmluvy». Ježíš je «nový Mojžíš». Mojžíšův zákon je pouze «formou skutečného zákona», «obrazem pravdy». Mojžíš sestoupil z hory Sinai a přinesl ve svých rukou «kamenné desky». Apoštolové přinášeli «Ducha svatě-

ho ve svých srdcích». Křesťanský zákon je «psán nikoliv inkoustem, nýbrž Duchem živého Boha, nikoliv na kamenných deskách, nýbrž na deskách z lidských srdcí». Příkázání zjevená Bohem ve Staré Úmluvě «dosáhla svého zdokonalení v Nové ...»

Neboť starý zákon je neúplný. Údajně má pedagogickou funkci. Není však způsobilý dát «správnost», kterou vyžaduje: pouze nový zákon dává milost, «nespokojuje se s tím, co musí být učiněno», ale dává též sílu „činit to, co je správné».

Nacházíme zde myšlenky, které již byly vyloženy v objemném «Katechismu katolické církve» z roku 1992. Jelikož v tomto nešťastném katechismu jsou rovněž vystřeleny šípy, v souladu s katolickou tradicí, proti farizejů. Věřící jsou vyzýváni k tomu, aby věnovali «velkou péči» «nenechat se svést postojem farizeů», který je v dnešních dnech vyjádřen přízpusobením morální normy našim vlastním schopnostem a osobním zájmům, tj. odmítnutím samotné myšlenky morální normy.

Člověk se musí divit, jak by katolíci a katolické náboženské autority «ocenili» ekvivalentní židovský útok na Nový zákon.

Člověk musí také žasnout nad tím, jak polský velekněz sladuje svou encykliku s varováním v «deseti bodech ze Seelisbergu» a s požadavkem předvídaným v prvním návrhu deklarace o židech na Vatikánu II, nabádajícím křesťany neučit nic, co by tupilo židy a jejich doktrínu.

Mnozí křesťané uznali, že biblický antijudaismus a «doktrína naplnění» (l'accomplissement) Staré Úmluvy v Nové vedly k antisemitismu a připravovaly půdu, z níž vzešla myšlenka a implementace l'accomplissement) Osvětami.

V roce 1993 k tomu Svatá stolice nepřihlíží. Proklamací nádhery pravdy setrvává v temnotě omylu.“

C. Obecný kontext

24. Stěžovatelova tvrzení jsou příspěvkem k opakované debatě mezi historiky, teology a církevními autoritami. Dva poslední papežové, Jan Pavel II. a Benedikt XVI., stejně jako hierarchie katolické církve, diskutovali o možnosti, že způsob, jakým jsou židé prezentováni v Novém zákoně, přispěl k vytvoření nepřátelství vůči nim. Zejména se odkazuje na „Deklaraci pokání francouzské církve“ ze dne 30. září 1997, která zdůrazňuje historickou odpovědnost francouzské církve vůči židům; projev přednesený 31. října 1997 papežem Janem Pavlem II. během kolokvia na téma „Kořeny antijudaismu v křesťanském prostředí“; nebo v poslední době na knihu „Židé a jejich posvátná písma v křesťanské bibli“, publikovanou v roce 2001 Papežskou biblickou komisí pod vedením kardinála Josefa Ratzingera; zde se v její předmluvě píše ve vztahu k Shoahovi, že „ve světle toho, co se stalo, by nyní měl vzniknout nový respekt k židovskému výkladu Starého zákona“.

II. Relevantní vnitrostátní právo

25. Relevantní paragrafy zákona o svobodě tisku ze dne 29. července 1881 stanoví toto :

Paragraf 29

„Je urážlivé činit prohlášení nebo tvrzení o skutečnosti, která poškozuje čest nebo dobrou pověst fyzické či právnické osoby, o které se tato skutečnost tvrdí. Přímé uveřejnění nebo re-

produkce takového prohlášení budou porušením zákona, i když je vyjádřeno v náznacích nebo budou-li učiněna o osobě výslovně nejmenované, avšak identifikovatelné podle výrazů v napadených projevech, výkřicích, hrozbách, psané či tištěné listině, plakátech či nápisech. Je urážlivé použití pohoršlivého či urážlivého jazyka nebo invektiv neobsahujících tvrzení skutečnosti.“

Paragraf 32

(Před změnou ve znění nařízení č.2000-916 ze dne 19. září 2000 čl. 3 /Úřední věstník ze dne 22. září 2000, účinnost od 1. ledna 2002/)

„Hanobení jednotlivce jedním ze způsobů uvedených v § 23 se trestá pokutou ve výši 80 000 FRF.

Hanobení stejným způsobem osoby nebo skupiny lidí z důvodu jejich původu nebo jejich členství či nečlenství ve zvláštní etnické skupině, národu, rase či církvi se trestá odnětím svobody na jeden rok a pokutou ve výši 300 000 FRF nebo pouze jedním z těchto trestů. Jestliže dojde k odsouzení pro jedno z porušení zákona uvedené v předchozím odstavci, soud může rovněž nařídit:

1. že rozhodnutí bude oznámeno nebo uveřejněno podle článku 131-35 trestního zákona.“

...
...

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 10 Úmluvy

26. Stěžovatel tvrdil, že jeho odsouzení podle paragrafů 29 a 32 odst. 1 zákona ze dne 29. července 1881 bylo porušením článku 10 Úmluvy, jehož relevantní části stanoví:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. ...

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti ... v zájmu ochrany pověsti nebo práv jiných ...“

A. Podání stran

1. Stěžovatel

27. Stěžovatel měl za to, že jeho odsouzení za uveřejnění napadeného článku bylo nezákonným zásahem do jeho práva na svobodu projevu. Nesouhlasil s výkladem tohoto článku v rozhodnutích vnitrostátních soudů. Podle jeho názoru text kritizoval postoj katolické církve jako „prohlašující se za jediného nositele božské pravdy“. V důsledku toho si přál demonstrovat, že doktrína nadřazenosti vyjádřená prioritou přiznávanou Nové Úmluvě, jejímž důsledkem bylo podceňování Staré Úmluvy uzavřené mezi Bohem a židovským lidem, pohanila posledně jmenovanou skupinu a zasadila sémě antisemitismu, bez něhož by bylo nedošlo k Osvětlení. V napadeném článku se netvrdilo, že doktrína katolické církve je sama o sobě antisemitská, ale že „biblický antijudaismus“ vedl k antisemitismu, což není bezvýznamná nuance. Vzhledem k tomu, že se stěžovatel neuchýlil ke karikovanému či

zjednodušenému závěru, nelze jej obviňovat z toho, že přisuzoval katolické církvi odpovědnost za zločiny spáchané v Osvětimi. Stěžovatel dodal, že vnitrostátní soudy systematicky rozšiřovaly jeho prohlášení na křesťany jako celek, ačkoli ta se vztahovala pouze na katolickou církev.

28. Stěžovatel dále napadl tvrzení, že jelikož se napadený článek týkal citlivé otázky náboženství, mohla by jeho svoboda projevu být podrobena přísnější kontrole. Stěžovatel měl za to, že okolnosti jeho případu byly odlišné od okolností, které Soud analyzoval ve svých rozsudcích k případům *Wingrove v. Spojené království* (rozsudek ze dne 25. listopadu 1966, *Reports of Judgments and Decisions 1996-V*) a *Otto-Preminger-Institut v. Rakousko* (rozsudek ze dne 20. září 1994, *Série A č. 295-A*, str. 18-19). V daném případě se nejednalo o posuzování formy jeho článku, nýbrž pouze myšlenky, která byla předložena bez animozity a bez záměru škodit. Stěžovatel uvedl, že jako historik a zkušený novinář chtěl pouze přispět do diskuse o kořenech antisemitismu a vyhlazování židů a takto se zúčastnit veřejné debaty. I když stěžovatel akceptoval, že jeho názor nemusí být všichni lidé, včetně AGRIF, sdílet, měl za to, že jeho článek přispěl k debatě o podstatě věci. I když si byl vědom, že jeho text mohl některé čtenáře urazit nebo šokovat, měl za to, že, s přihlédnutím k faktorům uvedeným výše, neměl být odsouzen, jelikož to nebylo „nezbytné v demokratické společnosti.“

29. Závěrem, otázka peněžitých trestů není předmětem tohoto řízení, které se v podstatě týká sporu o samotném principu odsouzení.

2. Vláda

30. Vláda nepopírala, že stěžovatelovo odsouzení bylo „zásahem“ do výkonu jeho práva na svobodu projevu a že tento zásah byl „stanoven zákonem“, a to § 29 a 32 zákona ze dne 29. července 1881.

31. Vláda však měla za to, že stížnost podle článku 10 Úmluvy je bezdůvodná.

32. Uvedený zásah především sledoval jeden z legitimních účelů uvedených v odstavci 2 článku 10 Úmluvy, a to ochranu pověsti nebo práv jiných, takže stěžovatelovo odsouzení mělo za účel chránit křesťany před hanobením.

33. Zvláště pak Vláda uvedla, že zásah byl „nezbytný v demokratické společnosti“. Stěžovatelovo odsouzení splňovalo kritéria nezbytnosti a proporcionality, která jsou zakotvena v judikatuře Soudů, a to s přihlédnutím k rozsahu volné úvahy, který má být státním orgánům v této věci povolen.

34. V této souvislosti měla Vláda především za to, že důvody, o které vnitrostátní soudy opřely svá rozhodnutí, byly „relevantní a postačující“, jelikož stěžovatelovo odsouzení bylo vyneseno po zevrubné a pečlivé analýze sporných výroků.

35. Pokud jde o proporcionalitu odsouzení ve vztahu ke sledovanému legitimnímu účelu, Vláda uvedla, že výroky stěžovatele byly namířeny proti velké skupině lidí, a to proti křesťanské komunitě, prostřednictvím celostátních novin a že byly obzvláště závažné povahy. Kromě toho, i když Vláda uznala, že rozsah volné úvahy státu je v principu omezen v případech týkajících se svobody projevu, pokud jde o politické projevy či věci, které jsou předmětem vážného veřejného zájmu, přesto se domnívala, že stejný rozsah volné úvahy může být širší ve vztahu k útokům na náboženské přesvědčení (Vláda se zejména odvolala na výše citovaný případ Wingrove). Z toho vyplývá, že stěžovatel měl být ve svém článku pečlivější při volbě výrazů. To platí tím spíše, že napadená pasáž nebyla hodnotícím úsudkem, nýbrž odvolávala se na skutečnost, jejíž pravdivost mohla být prokázána či vyvrácena. V článku se jasně tvrdilo, že katolická církev, a tudíž i její členové, odpovídají za vyhlazování židů nacistickým režimem. Stěžovatel tudíž nevyjádřil názor, nýbrž „předložil obžalobu“ křesťanského společenství.

36. Alternativně měla Vláda za to, že stěžovatelova tvrzení, pokud by měla být pokládána za hodnotící úsudek, překročila stupeň účasti, jakkoliv kontroverzní, na historické debatě a že byla pomlouvačnou směsí, spočívající v prisuzování katolické církvi odpovědnosti za jeden z nejohavnějších zločinů v historii.

37. Závěrem Vláda zdůraznila omezenou peněžní povahu trestu uloženého stěžovateli a dospěla k závěru, že vnitrostátní soudy byly pečlivé v tom, aby vytvořily spravedlivou rovnováhu mezi svobodou projevu na jedné straně a respektováním práv jiných.

B. Hodnocení Soudy

38. Napadené odsouzení bylo nepochybně „zásahem“ do výkonu stěžovatelovy svobody projevu. Takovýto zásah je porušením Úmluvy, jestliže nesplňuje požadavky odstavce 2 článku 10. Je proto třeba stanovit, zda byl „stanovený zákonem“, zda sledoval jeden nebo více legitimních účelů stanovených v tomto odstavci a zda byl pro dosažení těchto účelů „nezbytný v demokratické společnosti“.

1. „Stanovený zákonem“

39. Bylo obecně konstatováno, že zásah byl „stanoven zákonem“, a to § 29 a § 32 odst. 1 zákona ze dne 29. července 1881, ve znění platném v rozhodné době (viz výše odstavec 26). Soud je téhož názoru.

2. Legitimní účel

40. Soud poznamenává, že účelem tohoto zásahu bylo chránit skupinu osob před haobením z důvodu jejich příslušnosti k určitému náboženství, v daném případě ke křesťanské komunitě. Tento účel je v souladu s účelem ochrany „pověsti nebo práv jiných“ ve smyslu odstavce 2 článku 10 Úmluvy. Je rovněž plně v souladu s účelem ochrany zaručené článkem 9 pro svobodu náboženství (viz, mutatis mutandis, Wingrove, citováno výše. § 48).

41. Zda zde existovala reálná potřeba ochrany křesťanské komunity, jak tvrdily vnitrostátní soudy a Vláda, nebo zda, jak tvrdí stěžovatel, se napadený článek vztahoval pouze ke katolické církvi a k papežské encyklice „Nádhera pravdy“, vyžaduje analýzu důvodů, o něž se opírají vnitrostátní orgány pro odůvodnění uvedeného zásahu, a tudíž níže uvedeného požadavku být „nezbytný v demokratické společnosti“, který bude prozkoumán níže.

42. Lze tudíž učinit závěr, že napadený zásah sledoval legitimní účel ve světle odstavce 2 článku 10 Úmluvy.

3. „Nezbytný v demokratické společnosti“

43. Jak již Soud konstatoval při mnoha příležitostech, je svoboda projevu jedním ze základních fundamentů demokratické společnosti a jednou z podmínek jejího rozvíjení a seberealizace každého jednotlivce. Při splnění požadavků stanovených odstavcem 2 článku 10 se vztahuje nejen na „informace“ či „myšlenky“, které jsou příznivě přijímány nebo které jsou pokládány za neurážlivé nebo za nezajímavé, ale i na takové, které urážejí, šokují či zneklidňují (viz *Handyside v. Spojené království*, rozsudek ze dne 7. prosince 1976, Série A č. 24, str. 23, § 49). Jak však z odstavce 2 článku 10 vyplývá, výkon této svobody je spojen s povinnostmi a odpovědností. Mimo jiné – v kontextu s náboženskými názory a přesvědčením – lze sem jednostranně zahrnout povinnost vyhnout se v co největší možné míře výrazům, které jsou pro ostatní jasně urážlivé, takže jsou porušením jejich práv, a které tudíž nepřispívají k žádné formě veřejné debaty podněcující další rozvoj lidských záležitostí (viz, *mutatis mutandis*, rozsudky v případech *Otto-Preminger-Institut*, citováno výše, § 52 a *Gündüz v. Turecko*, č. 35071/97, § 37, ECHR 2003-XI).

44. Při posuzování, zda lze pokládat omezení práv a svobod garantovaných Úmluvou za „nezbytné v demokratické společnosti“, Soud konsistentně konstatoval, že smluvní státy mají určitý, ne však neomezený rozsah volné úvahy (viz *Wingrove*, citováno výše, § 53). Absence jednotného chápání požadavků ochrany práv jiných, pokud se jedná o útoky na jejich náboženské přesvědčení, rozšiřuje rozsah volné úvahy států, když upravují svobodu projevu ve vztahu k otázkám, jež mohou urážet intimní osobní přesvědčení v oblasti morálky či náboženství (viz *Otto-Preminger-Institut*, citováno výše, § 50 a *Murphy v. Irsko*, č. 44179/98, § 67, ECHR 2003-IX). V každém případě Soudu přísluší, aby vynesl konečné rozhodnutí o slučitelnosti restrikcí s Úmluvou a ten tak učiní při vyhodnocení okolností konkrétního případu, *inter alia*, jestliže zásah odpovídal „naléhavé sociální potřebě“ a jestliže byl „proporcionální ke sledovanému legitimnímu účelu“ (viz, *mutatis mutandis*, *Wingrove*, citováno výše, § 53).

45. V daném případě Soud úvodem poznamenává, stejně jako Odvolací soud v Paříži, jehož rozsudek byl částečně zrušen, že stěžovatelův článek v podstatě obviňuje encykliku „Nádhera pravdy“ z toho, že kromě jiných principů zakotvuje tzv. doktrínu „naplnění“ Staré Úmluvy v Nové a nadřazenost této. Podle napadeného článku, obsahuje tato doktrína zárodky antisemitismu, což posílilo myšlenku implementace Holocaustu.

46. Podle vnitrostátních soudů, zejména Odvolacího soudu v Orleansu, jehož rozsudek byl potvrzen Kasačním soudem, toto znamená obviňování „katolíků a obecněji řečeno křesťanů z jejich odpovědnosti za nacistické masakry“. Z toho plyne, opět podle odvolacího soudu, že křesťané se tak stali obětmi trestného činu hanobení vzhledem k jejich náboženskému převědčení.

47. Soud nemůže tyto argumenty akceptovat.

48. Soud zaprvé poznamenává, že žaloba pro hanobení, vznesená proti stěžovateli, byla podána sdružením, a to „Všeobecnou aliancí proti rasismu a za respektování francouzské a křesťanské identity“. Soudu nepřísluší komentovat, zda je tato skupina reprezentativní, ani zda je jejím posláním bránit katolickou církev nebo křesťany vůbec. Soudu ani nepřísluší, jelikož nemůže nahrazovat vnitrostátní soudy, aby hodnotil, zda uvedený článek přímo podřýval stěžující si sdružení nebo zájmy, které se snažilo hájit.

49. Soud dále poznamenává, že ačkoliv stěžovatelův článek kritizoval papežskou encykliku a tudíž i postavení papeže, nelze analýzu v něm obsaženou vztáhnout na křesťany jako celek, což bylo vytvořeno z nejrůznějších pramenů, z nichž některé odmítají autoritu papeže.

50. Soud se zejména domnívá, že stěžovatel se především snažil rozvinout spor o rozsahu specifické doktríny a jejím možném spojení s původem Holocaustu. Tím učinil příspěvek, který byl podle své definice otevřen k diskusi, k široké pokračující debatě (viz výše odst. 24), aniž by vyvolal jakoukoliv kontraverzi, která by byla bezdůvodná nebo odtažitá od reality soudobého myšlení.

51. Posuzováním škodlivých účinků konkrétní doktríny přispěl uvedený článek k diskusi o různých možných příčinách vyhlazování židů v Evropě, která je nesporně otázkou veřejného zájmu v demokratické společnosti. V takovýchto záležitostech by měly být restriktce svobody projevu striktně vymezeny. Ačkoliv se problém nastolený v daném případě týká doktríny stvrzené katolickou církví, a tudíž náboženské otázky, analýza uvedeného článku ukazuje, že článek neobsahuje útoky na náboženské přesvědčení jako takové, ale názor, který si stěžovatel přeje vyjádřit jako novinář a historik. V této souvislosti Soud pokládá za podstatné v demokratické společnosti, aby debata o příčinách aktů zvláštní závažnosti, znamenajících zločiny proti lidskosti, mohla probíhat svobodně (viz, mutatis mutandis, Lehideux a Isorni v. Francie, rozsudek ze dne 23. září 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-VII, § 54 a 55). Kromě toho, Soud již měl příležitost konstatovat, že „hledání historické pravdy je integrální součástí svobody projevu“ a že „není jeho posláním být arbitrem“ v nastolených historických otázkách (viz Chauvy a ostatní v. Francie, č. 64915/01, § 69).

52. I když publikovaný text, jak sám stěžovatel uznává, obsahuje závěry a fráze, které mohou některé lidi urážet, šokovat či zneklidňovat, Soud již připomněl, že takovéto názory samy o sobě nebrání užívání svobody projevu (viz, zejména, De Haes a Gijssels v. Belgie, rozsudek ze dne 24. února 1997, Reports, § 46). Kromě toho, uvedený článek nebyl „bezdůvodně útočný“ (viz Otto-Preminger-Institut, citováno výše, § 49) nebo urážlivý (viz, a contrario, rozsudek v případě I.A. v. Turecko, č. 42571/98, § 29, ECHR 2005) a nepodněcuje k nerespektování či k nenávisti. Článek ani žádným způsobem ne-

zpochybňuje jasně daná historická fakta (viz, a contrario, Garaudy v. Francie, /dec./, č. 65831/01, ECHR 2003-IX).

53. Za těchto okolností důvody, uváděné francouzskými soudy na podporu stěžovatelova odsouzení, nelze pokládat za dostatečné k tomu, aby Soud přesvědčily, že zásah do výkonu stěžovatelova práva na svobodu projevu byl „nezbytný v demokratické společnosti“; zejména jeho odsouzení na základě obžaloby z veřejné pomluvy křesťanské komunity nenaplňovalo „naléhavou společenskou potřebu“.

54. Pokud jde o proporcionalitu zásahu z hlediska sledovaného legitimního účelu, Soud připomíná, že povaha a tvrdost uložených trestů jsou rovněž faktory, které je třeba vzít v úvahu (viz například Pedersen a Baadsgaard v. Dánsko /GC/, č. 49017/99, § 93, ECHR 2004-XI). Soud musí být rovněž obezřetný, jestliže přijatá opatření či tresty uložené vnitrostátním orgánem jsou takové povahy, že odrazují tisk od účasti na diskusi o otázkách, které jsou předmětem legitimního veřejného zájmu (viz, mutatis mutandis, Jersild v. Dánsko, rozsudek ze dne 23. září 1994, Série A č. 298, str. 25-26, § 35).

55. V daném případě byl stěžovatel v trestním řízení zproštěn viny. Na základě civilní žaloby mu bylo uloženo zaplatit stěžujícímu si sdružení náhradu škody ve výši 1 FRF a zejména uveřejnit zprávu o tomto rozhodnutí v celostátních novinách na své vlastní náklady. I když se uveřejnění takovéto zprávy v podstatě nezdá být excesivním omezením svobody projevu (viz Chauvy a ostatní, citováno výše, § 78), v daném případě skutečnost, že se v ní uváděla zmiňka o hanobení, měla nepochybně odrazující účinek a zdá se, že takto uložená sankce se zdá být disproporcionální z hlediska významu a důležitosti debaty, které se chtěl stěžovatel legitimně zúčastnit (viz odstavce 50 a 51 supra).

56. Z toho vyplývá, že článek 10 Úmluvy byl porušen.

II. Aplikace článku 41 Úmluvy

57. Podle článku 41 Úmluvy:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

58. Soud poznamenává, že stěžovatel nepředložil žádný požadavek na spravedlivé zadostiučinění v povolené lhůtě po rozhodnutí o přípustnosti.

59. Podle ustálené judikatury (viz zejména Andrea Corsi v. Itálie, č. 42210/98, 4. července 2002, Andrea Corsi v. Itálie /revize/, č. 42210/98, 2. října 2003, Willekens v. Belgie, č. 50859/99, 24. dubna 2003 a Mancini v. Itálie, č. 44955/98, ECHR 2001-IX) Soud nepřiznává žádnou náhradu z titulu spravedlivého zadostiučinění, jestliže vyčíslené nároky a relevantní dokumentace nebyly předloženy ve lhůtě stanovené pro tento účel ustanovením 60 § 1 Jednacího řádu Soudů.

60. Za těchto okolností má Soud za to, že stěžovatel nesplnil svou povinnost uloženou článkem 60. Jelikož nebyl uplatněn platný nárok na spravedlivé zadostiučinění, Soud má za to, že by z tohoto hlediska neměla být přiznána žádná náhrada.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 10 Úmluvy;
2. Konstatuje, že není třeba aplikovat článek 41 Úmluvy.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a vyhlášeno písemně dne 31. ledna 2006 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉOVÁ
tajemnice sekce

A.B. BAKA
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
PRVNÍ SEKCE
6. listopadu 2004
VĚC KRONE VERLAG GmbH & Co.KG
(Rozsudek ve věci Krone Verlag GmbH & Co.KG v. Rakousko)

Evropský soud pro lidská práva – První sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci P. Lorenzen, předseda, E. Levits, S. Botoucharova, A. Kovler, V. Zagrebelsky, E. Steinerová, K. Hajiyeva a dále S. Nielsen, zástupce tajemníka sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 14. listopadu 2002 a 16. října 2003, vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Příklad vznikl na základě stížnosti (č. 40284/98) proti Rakouské republice, předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého čl. 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) rakouskou společností s ručením omezeným zaregistrovanou podle rakouského práva, Krone Verlag GmbH und Co.KG (dále jen „stěžující si společnost“), dne 24. února 1998.

2. Rakouská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem, velvyslancem H. Winklerem, ředitelem mezinárodně právního odboru Spolkového ministerstva zahraničních věcí.

3. Stěžující si společnost zejména tvrdila, že uložením jí nuceného odškodnění za porušení soudního příkazu pro období odvolacího řízení ohledně tohoto příkazu došlo k porušení jejího práva na svobodu projevu podle čl. 10 Úmluvy.

4. Stížnost byla postoupena Soudu 1. listopadu 1998, když vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (čl. 5 § 2 Protokolu č.11).

5. Stížnost byla přidělena Třetí sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).

6. Dne 1. listopadu 2001 Soud změnil složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené První sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k projednání případu (článek 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.

7. Rozhodnutím ze dne 14. listopadu 2002 Soud prohlásil stížnost za přípustnou.

8. Stěžující si společnost i Vláda předložily svá stanoviska k meritu případu (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu). Poté co senát po konzultaci se stranami rozhodl, že k projednání meritu není třeba ústního jednání (ustanovení 59 § 3 in fine Jednacího řádu Soudu), reagovaly strany vzájemně na svá stanoviska.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

9. Stěžující si společnost je vydavatelem novin (Neue Kronenzeitung) se sídlem ve Vídni.

10. V červenci 1996 uveřejnily noviny Neue Kronenzeitung několik článků o případech rodičů, paní a pana K., kteří zneužívali svou dceru. V článcích se uvádělo, že mají homobisexuální sklony. Později paní K. podala žalobu na náhradu škody proti stěžující si společnosti podle zákona o médiích u Zemského trestního soudu ve Vídni.

11. Dne 30. července 1996 nařídil soud stěžující si společnosti podle sekce 8a § 5 zákona o médiích, aby uveřejnila zprávu o zahájení výše uvedeného řízení. Tato zpráva byla uveřejněna v Neue Kronenzeitung dne 4. září 1996.

12. Ve dnech 5. a 10. září 1996 paní K. podala návrhy na výkon rozhodnutí podle sekce 20 zákona o médiích proti stěžující si společnosti. S odvoláním na ustanovení sekce 13 § 3 zákona o médiích, vyžadující stejnou „publikační hodnotu“, jakou měla původní zpráva, paní K. tvrdila, že zpráva ze 4. září 1996 byla menší než články z července 1996, takže nebyla uveřejněna v náležité formě.

13. Dne 17. prosince 1996 Zemský soud návrhy paní K. zamítl. Soud nalezl, že zpráva ze 4. září 1996, i když byla poněkud menší, má stejnou „upozornovací hodnotu“ a tudíž i stejnou „publikační hodnotu“ jako zmíněné články.

14. Rozhodnutím Odvolacího soudu ve Vídni ze dne 14. července 1997 bylo v řízení o náhradu škody s konečnou platností rozhodnuto. Soud nařídil stěžující si společnosti zaplatit paní K. částku 115 000 ATS jako náhradu škody za porušení presumpce nevinny ve svých zprávách o paní K. a tento rozsudek uveřejnit. Stěžující si společnost tyto příkazy splnila.

15. Dne 30. července 1997 odvolací soud na základě odvolání paní K. zrušil rozhodnutí Zemského soudu ze dne 17. prosince 1996 a nařídil stěžující si společnosti zaplatit paní K. škodní penále ve výši 24 000 ATS, tj. 4000 ATS za každé vydání novin mezi 5. a 10. zářím 1996. Soud měl za to, že v jednom ze sporných článků, byla paní K. pomluvena dokonce i v podtitulku, zatímco zpráva neměla žádný podtitulek. „Publikační hodnota“ tak byla snížena.

16. Po tomto rozhodnutí podala paní K. další návrhy na výkon rozhodnutí pro období od 11. září 1996 do 4. srpna 1997.

17. Dne 23. září 1997 požádala stěžující si společnost, aby sekce 20 § 4 zákona o médiích byla aplikována analogicky. Toto ustanovení dovoľovalo výjimku z uložení nuceného odškodnění po dobu odvolacího řízení v případě, že soud první instance uložil nucené odškodnění za nevhodnou publikaci článku – který však byl publikován způsobem blízkým náležité formě – a jestliže se žalovaná strana proti tomuto rozhodnutí odvolala. Stěžující si společnost

tvrdila, že po rozhodnutí soudu první instance v její prospěch, v němž se konstatovalo, že zpráva měla stejnou „publikační hodnotu“, se nevyžadovalo publikovat další zprávu. Proto se výše zmíněné pravidlo o výjimce z uložení nuceného odškodnění během odvolacího řízení aplikuje tím spíše na její případ. Stěžující si společnost dále požadovala, aby se sekce 20 § 3 zákona o médiích – která v případě zvláštních okolností dovoluje státnímu orgánu zastavit či odpustit uložení nuceného odškodnění, jakmile již zpráva byla publikována v náležité formě – aplikovala na období od 5. do 10. září 1996.

18. Dne 27. října 1997 nařídil Zemský soud stěžující si společnosti, aby paní K. vyplatila částku 508 000 ATS, tj. 4000 ATS za každé vydání Neue Kronenzeitung v období od 20. září 1996 do 16. ledna 1997, tj. do dne, kdy paní K. podala odvolání proti rozhodnutí ze dne 17. prosince 1996. Soud zamítl zbývající část návrhu paní K. a návrhu stěžující si společnosti podle sekce 20 § 3 zákona o médiích. Soud konstatoval, že sekce 20 § 4 zákona o médiích se aplikuje analogicky na období odvolacího řízení, takže nucené odškodnění musí být vyplaceno od 17. ledna do 4. srpna 1997.

19. Dne 30. ledna 1998 Odvolací soud ve Vídni zrušil částečně, na návrh obou stran, rozhodnutí Zemského soudu. Odvolací soud rozhodl, že stěžující si společnost je povinna vyplatit nucené odškodnění ve výši 1 304 000 ATS paní K., tj. 4000 ATS za každé vydání novin mezi 11. zářím 1996 a 4. srpnem 1997. Soud měl za to, že stěžující si společnosti nelze povolit výjimku z placení nuceného odškodnění za období odvolacího řízení, jelikož zpráva ze 4. září 1996 nebyla blízko zprávě v náležité formě vyžadované sekci 20 § 4 zákona o médiích.

20. Dne 30. června 1998 podala generální prokuratura stížnost pro porušení zákona u Nejvyššího soudu. Generální prokuratura tvrdila, že nucené odškodnění podle sekce 20 zákona o médiích je donucujícím opatřením. Podle generální prokuratury bylo nerozumné ukládat nucené odškodnění za období po rozhodnutí soudu první instance ze 17. prosince 1996, jelikož po tomto rozhodnutí měla být stěžující si společnost pokládána za jednající v dobré víře, jestliže již žádnou zprávu nepublikovala. Nucené odškodnění mělo být tudíž uloženo pouze pro období před 17. prosincem 1996.

21. Dne 15. září 1998 Nejvyšší soud stížnost pro porušení zákona zamítl. Nejvyšší soud uvedl, že podle sekce 20 § 4 zákona o médiích nelze řešit otázku dobré víry. Stěžující si společnost měla spíše zahájit řízení o shovívavosti podle sekce 20 § 3 zákona o médiích. V takovémto řízení by se bylo mohlo přihlédnout k její specifické situaci po prvoinstančním rozhodnutí ze dne 17. prosince 1996.

II. Relevantní vnitrostátní právo

22. V řízení o náhradu škody podle zákona o médiích soud nařídí mediální společnosti, aby publikovala krátkou zprávu o zahájení případu, je-li možné mít za to, že nárok na náhradu škody je dobře odůvodněn (sekce 8a § 5).

23. Tato zpráva musí mít stejnou „publikační hodnotu“ jako publikace, na kterou se odvolává (sekce 13 § 3).

24. Jestliže zpráva nebyla publikována v náležité formě, může žalobce požádat soud, aby uložil žalované straně nucené odškodnění za každé vydání, v němž zpráva mohla být náležitě uveřejněna, a to ve výši až 10 000 ATS za vydání (sekce 20 § 1).

25. Jakmile byla zpráva náležitě uveřejněna, může být nucené odškodnění na návrh žalobce za zvláštních okolností zastaveno nebo prominuto (sekce 20 § 3).

26. Strany mají právo se odvolat k odvolacímu soudu proti rozhodnutím ukládajícím nebo promíjejícím nucené odškodnění. V případě, kdy nucené odškodnění bylo uloženo pro nevhodné uveřejnění zprávy, a jestliže se žalovaná strana proti takovému rozhodnutí odvolala, neuloží se po dobu odvolacího řízení žádné nucené odškodnění, jestliže zpráva – jejíž řádné uveřejnění je předmětem sporu – byla uveřejněna způsobem blížícím se náležité formě (sekce 20 § 4).

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 10 Úmluvy

27. Stěžující si společnost si stěžovala, že uložením nuceného odškodnění došlo k porušení jejich práv zaručených článkem 10, který v relevantní části zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. ...

2. Výkon těchto svobod, jelikož zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

A. Zda došlo k zasahování

28. Stěžující si společnost uvedla, že uložení nuceného odškodnění bylo zasahováním do jejího práva na svobodu projevu, jelikož mělo za cíl vynucení další publikace zprávy v novinách stěžující si společnosti.

29. Podle názoru Vlády nebylo rozhodnutí rakouských soudů uložít nucené odškodnění zasahováním do práv stěžující si společnosti zaručených článkem 10. Jediným myslitelným zasahováním bylo předchozí nařízení rakouských soudů uveřejnit zprávu. Uložením nuceného odškodnění se pouze sledovalo vynucení předchozích rozhodnutí poté, co stěžující si společnost nevyhověla konečnému rozhodnutí.

30. Soud má za to, že nucené odškodnění bylo zasahováním do práv stěžující si společnosti zaručených článkem 10 a v této souvislosti se odvolává na případ Tolstoy Miloslavsky v. Spojené království (rozsudek ze dne 13. července 1995, Série A č. 316-B, § 35), kde Soud nalezl, že přiznání náhrady škody značné výše znamená zasahování do práv podle článku 10.

B. Zda bylo zasahování oprávněné

31. Zasahování odporuje článku 10, pokud není „stanoveno zákonem“, nesleduje jeden nebo více účelů uvedených v článku 10 odstavci 2 a pokud není „nezbytné v demokratické společnosti“ pro dosažení takového cíle nebo cílů.

1. „Stanoveno zákonem“

32. Stěžující si společnost uvedla, že uložení nuceného odškodnění podle sekce 20 § 1 zákona o médiích nebylo stanoveno zákonem. Zejména pak nařízení platit nucené odškodnění během odvolacího řízení po rozhodnutí soudu první instance v její prospěch se nedalo předvídat.

33. Vláda uvedla, že toto opatření bylo stanoveno zákonem, a to sekcí 20 § 1 zákona o médiích. Opatření bylo pro stěžující si společnost předvídatelné. To bylo implicitně uznáno i stěžující si společností, protože ta by jinak byla 23. září 1997 nepožádala, aby byla sekce 20 § 4 zákona o médiích aplikována analogicky. Tím stěžující si společnost uznala, že toto ustanovení nelze aplikovat jako takové a že pouze analogickou aplikací sekce 20 § 4 by se sekce 20 § 1 – která byla v principu aplikovatelná – již neaplikovala.

34. Soud má za to, že uložení nuceného odškodnění bylo uloženo zákonem, a to sekcí 20 § 1 zákona o médiích.

2. Legitimní účel

35. Stěžující si společnost rovněž zpochybňovala, že zde existoval legitimní účel.

36. Podle názoru Vlády sloužilo nucené odškodnění účelu ochrany pověsti třetích osob, které byly pomluveny v médiích, a k zajištění výkonu rozhodnutí o uveřejnění opačného prohlášení.

37. Soud souhlasí s Vládou a shledává, že uvedená opatření sledovala legitimní cíl, a to „ochrany pověsti nebo práv jiných“ ve smyslu článku 10 § 2 Úmluvy.

3. „Nezbytné v demokratické společnosti“

38. Stěžující si společnost tvrdila, že je neslučitelné s tímto požadavkem, aby mediální společnost byla nucena uveřejnit další zprávu poté, co soud první instance vynesl rozhodnutí v její prospěch, a to pouze pro jistotu, kdyby odvolací soud zrušil rozhodnutí nižšího soudu. Kdyby byl tehdy odvolací soud potvrdil rozhodnutí nižšího soudu, pak by se ukázalo druhé uveřejnění zprávy jako zbytečné. Takovéto uveřejnění by znamenalo značné finanční břemeno pro mediální společnost, takže by bylo disproporcionálním zasahováním do jejího práva na svobodu projevu. Stěžující si společnost dále poukázala na to, že 30. července 1997, když odvolací soud rozhodl o uložení nuceného odškodnění v neprospěch stěžující si společnosti

uveřejnit v náležitě formě zprávy o zahájení řízení o náhradu škody, vydal již dříve v tomto řízení konečné rozhodnutí, a to 14. července 1997. Na závěr stěžující si společnost uvedla, že částka ve výši více než 1,3 milionu ATS byla hrubě nepřiměřená a tudíž nikoliv nezbytná ve smyslu článku 10 § 2 Úmluvy.

39. Vláda tvrdila, že nucené odškodnění není pokoutou, nýbrž náhradou škody, jelikož peníze – jejich výše závisí na řadě otázek, u nichž soudní rozhodnutí nebylo řádně naplněno – je třeba vyplatit poškozené straně a nikoliv státu. V důsledku toho, jelikož škoda způsobená žalující straně nekončí prvoinstančním rozsudkem, nýbrž pokračuje během odvolacího řízení, je třeba při přiznávání platby nuceného odškodnění vzít v úvahu také toto období. Potenciální újma platit nucené odškodnění také za dobu odvolacího řízení je inherentní zásadě panství práva, implikující riziko, že odvolací soud po svém přezkoumání zruší rozsudek nižšího soudu. Závěrem Vláda poukázala na to, že nucené odškodnění ve výši 4000 ATS za vydání není nepřiměřené.

40. Soud připomíná, že svoboda projevu tvoří jeden z podstatných základů demokratické společnosti a jednu ze základních podmínek jejího rozvoje, jakož i rozvoje každého jednotlivce. Jak stanoví článek 10 § 2, podléhá tato svoboda určitým výjimkám, které však musí být konstruovány striktně a potřeba každého omezení musí být přesvědčivě prokázána (viz Nilssen a Johnsen v. Norsko /GC/, č. 23118/93, § 43, ECHR 1999-VIII).

41. Tisk hraje v demokratické společnosti důležitou roli. I když tisk nesmí překročit určité meze, zejména pak respektování pověsti a práv ostatních, je přesto jeho povinností šířit – způsobem consistentním s jeho povinnostmi a odpovědností – informace a myšlenky ve všech věcech veřejného zájmu (viz De Haes a Gijssels v. Belgie, rozsudek ze dne 24. února 1997, Reports 1997-I, str. 233-234, § 37). Nejenže tisk má povinnost šířit takovéto informace a myšlenky, ale veřejnost má také právo je obdržet. Kdyby tomu bylo jinak, nemohl by tisk hrát svou životní roli „veřejného hlídacího psa“ (viz Thorgeir Thorgeirson v. Island, rozsudek ze dne 25. června 1992, Série A č. 239, str. 28, § 63; Bladet Tromsø a Stensaas v. Norsko /GC/, č. 21980/93, § 62, ECHR 1999-III; Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Rakousko, č. 28525/95, § 46, 26. února 2002).

42. V souladu s dobře zakotvenou judikaturou test nezbytnosti v demokratické společnosti od Soudu vyžaduje, aby určil, zda napadené zasahování odpovídalo „naléhavé sociální potřebě“, zda bylo přiměřené sledovanému legitimnímu cíli a zda důvody uváděné vnitrostátními orgány na jeho ospravedlnění byly „relevantní a postačující“ (viz Lingens v. Rakousko, rozsudek ze dne 8. června 1986, Série A č. 103, str. 25-26, § 40 a Barthold v. Německo, rozsudek ze dne 25. března 1985, Série A č. 90, str. 21, § 43). Při posuzování toho, zda takováto potřeba existuje a jaká opatření je třeba přijmout k jejímu uspokojení, mají vnitrostátní orgány určitý rozsah volné úvahy. Tato volná úvaha však není neomezená, ale jde ruku v ruce s evropským dohledem Soudu, jehož úkolem je vynést konečné rozhodnutí o tom, zda je nějaké omezení slučitelné se svobodou projevu garantovanou článkem 10. Takže úkolem Soudu při výkonu této dozorové funkce není nahradit vnitrostátní orgány, ale spíše přezkoumat podle článku 10, ve světle případu jako celku, rozhodnutí, jež tyto orgány vydaly v rámci svého

práva na volnou úvahu (viz, mimo jiné, Fressoz a Roire v. Francie* /GC/, č. 29183/95, § 45, Reports 1999-I).

43. V daném případě může Soud akceptovat názor Vlády, že zásadě panství práva je inherentní, že vyšší soud může zrušit rozhodnutí nižšího soudu, jelikož právní jistota existuje pouze při respektování závazného konečného rozhodnutí. Avšak v daném případě není hlavní otázkou aspekt právní jistoty, nýbrž spíše povinnosti a odpovědnost spojené s výkonem svobody projevu masmédií. V tomto ohledu Soud připomíná, že Generální prokuratura ze svého vlastního podnětu podala stížnost pro porušení zákona ze dne 30. června 1998, neboť shledala nepřiměřeným, aby nucené odškodnění bylo uloženo pro období následující po vynesení rozhodnutí soudem první instance ze dne 17. prosince 1996, jelikož po tomto rozhodnutí bylo třeba nahlížet na stěžující si společnost jako na jednající v dobré víře, když neuveřejnila další zprávu. Podle názoru Generální prokuratury bylo možné uložit nucené odškodnění pouze pro období před 17. prosincem 1996.

44. Soud souhlasí s důvody uvedenými Generální prokuraturou. Od stěžující si společnosti nebylo možné očekávat, že uveřejní další zprávu, když měla k dispozici soudní rozhodnutí znějící v její prospěch, a to pouze pro případ, že by toto rozhodnutí mohlo být zrušeno vyšším soudem nebo z obav před dalšími žádostmi o výkon rozhodnutí podanými žalující stranou a z následného uložení nuceného odškodnění.

45. Soud se tudíž domnívá, že uložení nuceného odškodnění pro období odvolacího řízení bylo pro účely článku 10 Úmluvy disproportionální a zbytečné. Proto byl článek 10 Úmluvy porušen.

II. Aplikace článku 41 Úmluvy

46. Článek 41 Úmluvy stanoví :

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

47. Stěžující si společnost požadovala částku 566 204,68 ATS (41 147,70 EUR) jako náhradu peněžní škody, tj. vrácení plateb provedených na základě smírného urovnání docíleného mezi stěžující si společností a žalující stranou dne 16. listopadu 1998, jímž byly urovnány různé požadavky z různých řízení.

48. Vláda nesouhlasila s tím, že existuje příčinná souvislost mezi požadovanou částkou a nalezeným porušením Úmluvy.

---

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – Přílohový sešit XXII/2000, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 29183/95, str. 2.

49. Soud se domnívá, že nelze prokázat s dostatečnou přesností, které platby provedené stěžující si společností z částek přicházejících v úvahu byly přímým důsledkem jejího odsouzení, u něhož Soud shledal, že je v rozporu s článkem 10. Proto Soud přiznává na bázi ekvity částku 20 000 EUR jako náhradu peněžní škody.

50. Pokud jde o morální újmu, Soud poznamenává, že při absenci jakéhokoliv požadavku v tomto ohledu nelze z tohoto titulu přiznat žádnou částku.

B. Náklady a výdaje

51. Pokud jde o náklady a výdaje vynaložené na své právní zastoupení ve vnitrostátním řízení o výkon rozhodnutí, stěžující si společnost požadovala částku 112 962,60 ATS (9209,31 EUR), sestávající z částky 60 000 ATS za právní zastoupení před soudy první a druhé instance a z částky 52 962,60 za právní zastoupení před Nejvyšším soudem. Dále pak stěžující si společnost, která nebyla zastoupena poradcem v řízení podle Úmluvy, požadovala částku 1000 EUR na úhradu nákladů vynaložených při řízení podle Úmluvy. Stěžující si společnost uvedla, že případ byl připravován a sledován jejími zaměstnanci, což mělo za následek vynaložení vnitřních nákladů přinejmenším v této požadované částce.

52. Pokud jde o požadavek na úhradu nákladů a výdajů vynaložených při vnitrostátním řízení, Vláda tvrdila, že jej nelze odvozovat od předložených celkových částek, které byly vynaloženy ve snaze zabránit shledanému porušení Úmluvy. Pokud jde o požadavek na úhradu nákladů a výdajů vynaložených při řízení podle Úmluvy, Vláda se nevyjádřila.

53. Soud shledává, že částky požadované stěžující si společností se jeví jako rozumné, a přiznává jí je v plné výši, tj. 9209,31 EUR.

C. Úroky z prodlení

54. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení měly základ v marginální úrokové míře Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Konstatuje, že byl porušen článek 10 Úmluvy;

2. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen vyplatit stěžující si společnosti do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, níže uvedené částky:

(i) 20 000 EUR (dvacet tisíc euro) jako náhradu peněžní škody;

(ii) 9209,31 EUR (devět tisíc dvě set devět euro a třicet jeden cent) jako náhradu nákladů a výdajů;

(iii) jakoukoli daň, která může být splatná z výše uvedených částek;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou z výše uvedených částek splatné prosté úroky o úrokové míře rovnající se marginální úrokové míře Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

3. Zamítá zbývající část požadavku stěžující si společnosti na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 6. listopadu 2003 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. NIELSEN
zástupce tajemníka sekce

P. LORENZEN
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE
6. listopadu 2007
VĚC LEPOJIČ
(Rozsudek ve věci Lepojič v. Srbsko)

Evropský soud pro lidská práva – Druhá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci F. Tulkensová, předseda, A.B. Baka, I. Cabral Barreto, M. Ugrekhelidze, V. Zagrebelsky, A. Mularoniová a dále M. Kreč, soudce ad hoc, a S. Dolléová, tajemnice sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 2. října 2007 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vznikl na základě stížnosti (č. 13909/05) proti Unii států Srbska a Černé Hory, předložené Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluvy“) jejím občanem panem Zoranem Lepojičem (dále jen „stěžovatel“) dne 6. dubna 2005. Dne 3. června 2006 zaujalo Srbsko místo Unie států Srbska a Černé Hory jako smluvní strana Úmluvy (viz níže odstavec 38).

2. Stěžovatel, kterému byla poskytnuta právní pomoc, byl před Soudem zastoupen Bělehradským střediskem pro lidská práva, nevládní lidsko-právní organizací se sídlem v Srbsku. Vláda Unie států Srbska a Černé Hory (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem panem S. Caričem.

3. Stěžovatel si stěžoval na to, že bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu tím, že byl trestně odsouzen a že následně byl vynesen rozsudek civilním soudem, který mu nařizoval uhradit škodu ohledně téhož uveřejněného článku.

4. Dne 12. ledna 2006 Soud rozhodl, aby stížnost byla postoupena Vládě. Podle čl. 29 § 3 Úmluvy bylo rovněž rozhodnuto posoudit meritum stížnosti spolu s její přípustností.

SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

I. Okolnosti případu

5. Stěžovatel se narodil v roce 1975 a v současné době žije ve městě Babušnica. Dne 25. dubna 2005 byl formálně zaregistrován úřady žalovaného státu jako nezaměstnaný.

A. Článek a následné řízení

6. Stěžovatel byl předsedou pobočky Demo-křesťanské strany Srbska v Babušnici a členem jejího ústředního výboru.

7. V srpnu 2002, během předvolební kampaně, vyšel ve vydání č. 1 strana 10 novin zvaných Narodne lužnicke novine článek napsaný stěžovatelem, který měl název „Despotický starosta“. V relevantní části se uvádělo:

„Občané města Babušnica nemají po určitou dobu starostu, protože bývalý starosta (P.J.) byl vyloučen z JUL (politická strana) a na základě zákona tak pozbyl svůj mandát. ... I přes oficiální stanovisko Ministerstva spravedlnosti a místní samosprávy nemůže být nadále starostou v souladu se zákonem o místní správě. ... Zdá se, že (P.J.) nepokládá za hřích zůstat ... v této funkci ... protože je nepostradatelný pro budoucí rozvoj a prosperitu ... města. ...

Proč tak tvrdě usiluje o to, aby zůstal fiktivním starostou Babušnice a přitom se dopouští porušení práva hraničících s trestnými činy? ... Možná potřebuje funkci starosty k tomu, aby bránil svou osobní integritu, která byla vážně ohrožena trestními oznámeními proti němu, která naznačují, že zneužil své pravomoci jako ředitel státního podniku zvaného Lisca, aby tak dosáhl enormního materiálního zisku? ... P.J. ... dobře ví ... jako bývalý starosta ... že jeho postavení ředitele ... firmy Lisca, kde je podezříván ze spáchání některých trestných činů, bylo rovněž vážně ohroženo. Chápe, že ... jako obyčejný občan ... již nebude moci získat na svou stranu místní policejní šéfy a jiné ...

Takže, ... ve své „JUL euforii“, shodně se sloganem „peníze nesmrdí“, a pro své osobní potřeby, P.J. pokračoval a pokračuje ve svém takřka bláznivém (sumanuto) utrácení peněz patřících občanům města na sponzorování ... gala obědy ... a nechápe, že jeho doba již skončila a že jeho místo je v politickém koši na odpadky. ...“

8. V reakci na uveřejnění tohoto článku podal starosta dne 12. září 2002 na stěžovatele soukromou trestní žalobu u Městského soudu Babušnica (dále jen „městský soud“).

9. Dne 11. června 2003 shledal městský soud stěžovatele vinným ze spáchání trestného činu pomluvy a nařídil mu zaplatit pokutu ve výši 15 000 dinárů (CSD) plus 11 000 CSD jako náhradu nákladů, což v uvedené době celkem činilo cca 400 EURO. Pokuta však byla odložena a neměla být vykonána, pokud se stěžovatel nedopustí dalšího trestného činu do jednoho roku od právní moci rozsudku.

10. Ve výroku tohoto rozhodnutí byl jako pomluva shledán pouze následující text, a to jako „nepravdivý, poškozující čest a dobrou pověst“ starosty (pana P.J.):

„Takže, ... ve své „JUL euforii“, shodně se sloganem „peníze nesmrdí“ a pro své osobní potřeby, P.J. pokračoval a pokračuje ve svém takřka bláznivém utrácení peněz patřících občanům města na sponzorování ... gala obědy ...“

11. Ve svém odůvodnění soud vysvětlil, že stěžovatel neprokázal pravdivost svého prohlášení a dokonce ani to, že má rozumné důvody se domnívat, že je pravdivé. Kromě toho, použití výrazu „takřka bláznivé“ (sumanuto) znamenalo implikovat duševní chorobu starosty. Proto soud konstatoval, že stěžovatelovým záměrem nebylo informovat veřejnost, ale ponížít starostu. Závěrem soud uvedl, že politici mají povinnost vhodně komunikovat mezi sebou

a s veřejností a zdůraznil, že podmíněný trest bude „výchovně působit na obžalovaného, aby se vyhnul páchání ... podobných trestných činů“ v budoucnu.

12. Pokud jde o zbývající část napadeného článku však soud konstatoval, že nebyla napsána s úmyslem zlehčovat starostu a že tudíž byla legitimní cestou pro vyjádření politického názoru jednotlivce v souladu s článkem 96 trestního zákona (viz níže odstavec 27).

13. Dne 8. října 2004 byl rozsudek městského soudu potvrzen v odvolacím řízení Okresním soudem Pirot (dále jen „okresní soud“) a nabyl tak právní moci. Okresní soud plně akceptoval důvody městského soudu a dodal, že pod zmíněným článkem bylo pouze uvedeno stěžovatelovo jméno a příjmení a že nic nenásvědčuje tomu, že by tento článek napsal předseda místní pobočky Demo-křesťanské strany Srbska.

14. Dne 8. února 2005 podal starosta separátní civilní žalobu na náhradu škody u městského soudu, v níž tvrdil, že v důsledku uveřejnění uvedeného článku utrpěl duševní úzkost. Starosta požadoval částku 500 000 CSD jako náhradu škody, což v dané době činilo cca 6252 EURO.

15. Dne 18. března 2005 městský soud rozhodl částečně ve prospěch starosty a nařídil stěžovateli zaplatit jako náhradu škody částku 120 000 CSD, a to spolu s úroky z prodlení plus částku 39 000 CSD, což se tehdy celkem rovnalo částce cca 1970 EURO.

16. Stěžovatelovo tvrzení, že starosta musí jako volený politik akceptovat kritiku a projevovat velkou míru tolerance, bylo odmítnuto, stejně tak jako jeho odkaz na relevantní mezinárodní standardy (viz níže odstavec 39). Přitom městský soud nalezl: (i) že stěžovatel již byl odsouzen pro pomluvu v trestním řízení; (ii) že starosta mohl být kritizován, ale že tato kritika měla být „konstruktivní, důvodná a v mezích slušnosti“; (iii) že v každém případě kritika se nemůže skládat z nepravdivých prohlášení, která „hluboce urážejí“ jednotlivcovu „čest, dobrou pověst a důstojnost“; a (iv) že čest, dobrá pověst a důstojnost starosty jakožto zvolené úřední osoby a ředitele velmi úspěšné společnosti, „má větší význam“ než ... čest, dobrá pověst a důstojnost ... obyčejného občana“.

17. Dne 24. května 2005 zamítl okresní soud stěžovatelovo odvolání s výjimkou části týkající se nákladů, které byly sníženy na 24 200 CSD, což činilo v té době cca 295 EUR. Tento soud dále poznamenal, že stěžovatel se odvolával, inter alia, na článek 10 Úmluvy, ale později zopakoval v podstatě podrobné odůvodnění městského soudu, jak je uvedeno výše. Na závěr okresní soud dodal, stejně jako v předchozím řízení, že pod uveřejněným článkem bylo uvedeno pouze stěžovatelovo jméno a příjmení a že nic nenaznačovalo, že by byl napsán předsedou místní pobočky Demo-křesťanské strany Srbska. V každém případě byla prohlášení stěžovatele nepravdivá a jeho úmyslem bylo spíše urazit starostu než informovat veřejnost nebo upozornit státní orgány na „jejich povinnosti“. Ukazuje se, že náhrada škody ani nákladů zatím nebyly uhrazeny.

B. Dodatečná fakta týkající se novin

18. Na straně 1 bylo uvedeno prohlášení pana M.L., v té době kandidáta v prezidentských volbách podporovaného několika koaličními politickými stranami, včetně Demokratické strany a Demo-křesťanské strany Srbska. Na straně 1 byl též uveden stručný životopis pana M.L.

19. Na straně 2 byla uvedena výzva Demokratické strany. Veřejnost se vyzývala k podpoře novin, což bylo zapotřebí, inter alia, k tomu, aby se čelilo starostově vlastní podpoře v místních médiích.

20. Na straně 5 byl uveřejněn otevřený dopis adresovaný policejnímu oddělení Babušnica, podepsaný stěžovatelem jako předsedou městské pobočky Demo-křesťanské strany Srbska.

21. Na straně 6 byly uveřejněny fotografie a volební slogany na podporu pana M.L.

22. Většina dalších stran obsahovala články o různých politických otázkách a samotné noviny byly rozdávány zadarmo.

C. Další relevantní fakta

23. Dne 23. května 2002 informovalo Ministerstvo spravedlnosti a místní správy město Babušnica, že podle platných právních předpisů musí být zastupitelský mandát v městském zastupitelstvu ukončen, jestliže je dotčený zastupitel vyloučen z politické strany, za kterou byl zvolen. Ministerstvo vysvětlilo, že stejná ustanovení platí také pro starostu.

24. Dne 16. září 2002, dopisem zasláným stěžovateli, Ministerstvo vnitra uvedlo, že od roku 1996 přešetřilo několik stížností, v nichž se uvádí, že starosta zneužívá své pravomoci jako ředitel státního podniku zvaného Lisca. Další vyšetřování proběhla v reakci na trestní oznámení podaná daňovými úřady a zprávy ohledně každého z nich byly zaslány příslušným prokurátorům.

25. Dne 18. prosince 2002 Prokuratura Srbské republiky zaslala dopis politické straně stěžovatele. Uvedla v něm, že v letech 2000, 2001 a 2002 bylo podáno na starostu několik stížností, vesměs týkajících se podniku Lisca. Stížnosti podané Okresní prokuraturou v Pirotu byly stále přešetřovány místní policií, zatímco Městská prokuratura v Babušnici, poté co původně zamítla trestní oznámení, se rovněž později rozhodla obnovit přešetřování starostova chování.

26. Na závěr, dne 19. června 2003, informovalo Ministerstvo vnitra stěžovatelovu politickou stranu, že všechny výsledky vyšetřování týkající se podniku Lisca byly zaslány Okresní prokuratuře v Pirotu.

II. Relevantní vnitrostátní právo a praxe

A. Trestní zákon Srbské republiky; publikovaný v Úředním věstníku Srbské socialistické republiky – OG SRS – č.26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89 a 21/90, jakož i v Úředním věstníku Srbské socialistické republiky – OG RS – č. 16/90, 49/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02 a 80/02)

27. Relevantní ustanovení tohoto zákona znějí takto :

Článek 92

„Tomu, kdo o jiném tvrdí nebo šíří nepravdu, která může poškodit jeho čest nebo dobrou pověst, bude udělena pokuta nebo bude potrestán odnětím svobody nepřesahujícím šest měsíců.

Pokud bylo jednání podle výše uvedeného odstavce spácháno prostřednictvím tisku, rádia či televize ... nebo jinak přes masmédia ... nebo na veřejném shromáždění, bude pachatel potrestán odnětím svobody nepřesahujícím jeden rok. ...

Jestliže obžalovaný prokáže, že jeho tvrzení jsou pravdivá, nebo jestliže prokáže, že existují rozumné důvody věřit v pravdivost tvrzení, která učinil, nebude potrestán pro pomluvu, avšak může být potrestán pro trestný čin urážky ... nebo pro trestný čin obviňování z trestného činu ...

Tomu, kdy o jiném nepravdivě tvrdí nebo šíří tvrzení v tom smyslu, že spáchal trestný čin stíhaný ex officio, bude potrestán pro pomluvu, i když existují rozumné důvody věřit v jejich pravdivost, pokud takováto tvrzení nebyla učiněna nebo šířena podle článku 96 § 2 tohoto zákona. Pravdivost tvrzení, že někdo spáchal trestný čin stíhaný ex officio, může být dokázána pouze formou pravomocného soudního rozsudku a jinými důkazními prostředky pouze tehdy, není-li trestní stíhání nebo řízení možné nebo brání-li v tom zákonná překážka.“

Článek 96 § 1 a 2

„... Nikdo ... nebude ... potrestán pro urážku jiné osoby, jestliže tak učiní ve vědeckém, literárním či uměleckém díle, v seriózní kritice, při výkonu svých úředních povinností, jeho novinářském povolání, jako součást politické či jiné činnosti nebo při obraně práva či oprávněného zájmu, jestliže ze způsobu jeho vyjádření nebo z jiných okolností vyplývá, že zde nebyl žádný (podpurný) úmysl někoho zlehčovat.

Ve výše uvedených situacích ... obžalovaný ... nebude potrestán za tvrzení nebo šíření tvrzení, že jiná osoba spáchala trestný čin stíhaný ex officio, i když v tomto smyslu neexistuje pravomocný rozsudek ..., pokud dokáže, že existují rozumné důvody věřit v pravdivost ... těchto tvrzení. ...“

B. Trestní zákon Federální republiky Jugoslávie, ublikovaný v Úředním věstníku Socialistické Federativní Republiky Jugoslávie – OG SFRY – č.44/76, 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 a 54/90, jaož i v Úředním věstníku Federativní Republiky Jugoslávie – OG FRY – č.35/92, 37/93, 24/94 a 61/01

28. Relevantní ustanovení tohoto zákona znějí takto:

Článek 39 § 3 a 4

„Nelze-li pokutu vybrat, soud nařídí jeden den odnětí svobody za každých 200 dinárů pokuty za podmínky, že celková doba odnětí svobody nepřekročí šest měsíců.

Jestliže odsouzená osoba zaplatí pouze část uložené pokuty, bude zbytek automaticky přeměněn na odnětí svobody, a jestliže odsouzená osoba poté zaplatí zbytek pokuty, bude její odnětí svobody přerušeno.“

Článek 51

„... Účelem podmíněného trestu ... je, aby tento trest za méně nebezpečné jednání nebyl uložen ... jestliže ... se dá očekávat, že výstraha spojená s hrozbou trestem (podmíněný trest) ... postačí k odstrašení pachatele ... od páčání jakékoliv další trestné činnosti.“

Článek 52 § 1

„Při ukládání podmíněného trestu soud potrestá osobu, která spáchala trestný čin, a současně nařídí, aby se toto potrestání nevykonávalo, jestliže odsouzená osoba nespáchá další trestný čin po dobu ... která nebude kratší než jeden rok a delší než pět roků celkem (zkušební doba) ...“

Článek 53 § 4

„Při rozhodování o tom, zda má být uložen podmíněný trest, vezme soud v úvahu účel tohoto trestu, osobnost pachatele, jeho chování před a po spáchání trestného činu, stupeň jeho trestní odpovědnosti, jakož i další okolnosti, za nichž byl čin spáchán.“

Článek 54 § 1 a 2

„Soud podmíněný trest zruší, jestliže během zkušební doby spáchá odsouzená osoba jeden či více trestných činů, za něž byla odsouzena k odnětí svobody na dobu překračující dva roky.

Jestliže během zkušební doby spáchá odsouzená osoba jeden či více trestných činů a je odsouzena k odnětí svobody na dobu kratší než dva roky nebo k pokutě, soud po zvážení všech okolností ... včetně podobnosti spáchaných činů ... rozhodne, zda má podmíněný trest zrušit ...“

Článek 93 § 2

„Podmíněný trest bude vymazán rok po datu vypršení zkušební doby, jestliže odsouzená osoba nespáchá během této doby další trestný čin.“

Článek 94 § 3

„Bylo-li odsouzení vymazáno, smí být informace o odsouzení ... předána ... pouze ... soudům, prokuratuře a policii ve spojení s probíhajícím trestním případem proti osobě ... dotčené ...“

C. Trestní řád, publikovaný v OG FRY č.70/01 a 68/02)

29. Článek 3 § 1 zakotvuje právo obviněného být pokládán za nevinného, než se prokáže jeho vina konečným rozhodnutím soudu podle zákona.

30. Článek 419 stanoví, inter alia, že příslušný prokurátor „může“ podat stížnost pro porušení zákona proti „konečnému soudnímu rozhodnutí“ ve prospěch či v neprospěch obžalovaného, došlo-li k „porušení relevantního hmotného či procesního práva“.

31. Na základě výše uvedené stížnosti může podle článků 420, 425 a 426 Nejvyšší soud potvrdit dané odsouzení nebo je vrátit. Může také zrušit napadený rozsudek zcela nebo zčásti a nařídit nové projednání před nižšími soudy. Nalezne-li však Nejvyšší soud, že bylo porušeno právo ve prospěch obžalovaného, může to pouze prohlásit, avšak konečný rozsudek ponechá beze změny.

D. Zákon o závazcích, publikovaný v OG SFRY č.29/78, 39/85, 45/89 a 57/89, jakož i v OG FRY č.31/93.

32. Pod články 199 a 200, inter alia, každý, kdo trpěl duševní úzkostí v důsledku porušení jeho či její cti nebo dobré pověsti, může, v závislosti na jejím trvání či intenzitě, požadovat finanční náhradu před civilními soudy a kromě toho požadovat jiné formy nápravy, „které mohou“ poskytnout adekvátní nepeněžní zadostiučinění.

E. Občanský soudní řád, publikovaný v OG SFRY č.4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 72/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 a 35/91, jakož i v OG FRY č.27/92, 31/93, 24/94, 12/98 a 3/02).

33. Články 35-40 upravovaly obecná pravidla, pokud jde o prostředky stanovící hodnotu civilního požadavku žalobce.

34. Článek 382 § 2 specificky stanovil, že revize „není přípustná“ u sporů o peníze, kde „napadána hodnota části konečného rozsudku“ „nepřevyšuje 300 000 dinárů“.

35. V souladu s články 383 a 394/397, inter alia, Nejvyšší soud mohl, jestliže akceptoval návrh na revizi předložený jednou z dotčených stran, napadený rozsudek změnit nebo zrušit a nařídit nové projednání před nižšími soudy.

F. Občanský soudní řád; publikovaný v OG RS č.125/04

36. Článek 13 stanoví, že civilní soud je vázán konečným rozhodnutím trestního soudu o tom, zda byl spáchán trestný čin, jakož i o trestní odpovědnosti odsouzené osoby.

37. Tento zákon nabyl účinnosti dne 23. února 2005, čímž zrušil občanský soudní řád z roku 1977. Článek 491 § 4 občanského soudního řádu z roku 2004 však stanoví, že návrh na revizi bude posuzován podle relevantních ustanovení občanského soudního řádu z roku 1977, jestliže dané řízení bylo zahájeno před 23. únorem 2005.

G. Soud Srbska a Černé Hory a status Unie Srbska a Černé Hory

38. Relevantní ustanovení týkající se Soudu Srbska a Černé Hory a status Unie Srbska a Černé Hory jsou stanoveny v rozsudku Matijašević v. Srbsko (č. 23037/04, § 12, 13 a 16-25, 19. září 2006).

III. Relevantní mezinárodní standardy a nálezy, na něž se stěžovatel odvolal

A. Deklarace o svobodě politické diskuse v médiích, přijatá Výborem ministrů Rady Evropy dne 12. února 2004 na 872. zasedání výboru zástupců ministrů

39. Relevantní ustanovení výše uvedené Deklarace znějí takto:

III. Veřejná diskuse a kontrola nad politiky

„Politici se rozhodli odvolat se na důvěru veřejnosti a akceptovali podřídit se veřejné politické diskusi, takže jsou podrobeni přísné veřejné kontrole a potenciálně robustní a silné veřejné kritice v médiích ohledně způsobu, jakým vykonávali nebo vykonávají své funkce.“

VI. Dobrá pověst politiků a veřejných činitelů

„Politici by neměli požívat větší ochrany jejich dobré pověsti a dalších práv než ostatní jednotlivci, takže by neměly být vynášeny přísnější tresty podle vnitrostátního práva proti médiím, jestliže tato kritizují politiky. Tento princip platí také pro veřejné činitele; odchylky jsou povoleny jen tehdy, když jsou zcela nezbytné pro to, aby umožnily veřejným činitelům vykonávat jejich funkce řádným způsobem.“

B. Závěrečné poznámky Výboru pro lidská práva OSN: Srbsko a Černá Hora, 12. srpna 2004, CCPR/CO/81/SEMO

40. Odstavec 22 těchto poznámek zní takto:

„Výbor je zneklidněn vysokým počtem řízení proti novinářům pro přestupky spojené s médii, zejména jako důsledků stížností politických osobností, které se cítí být obětmi pomlouvání ohledně jejich funkcí.“

Smluvní stát při své aplikaci zákona o trestné pomluvě by měl vzít v úvahu na jedné straně princip, že limity akceptovatelné kritiky veřejných funkcionářů jsou širší než u soukromých jednotlivců, a na druhé straně ustanovení, která nedovolují omezení svobody projevu pro politické účely.“

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 10 Úmluvy

41. Stěžovatel si s odvoláním na článek 10 stěžoval na porušení jeho práva na svobodu projevu kvůli jeho trestnímu odsouzení a následnému civilnímu rozsudku vynesnému proti němu ohledně téhož uveřejněného článku.

42. Článek 10 Úmluvy zní v relevantní části takto :

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. ...

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti ... v zájmu ... ochrany pověsti nebo práv jiných ...“

A. Přípustnost

1. Kompatibilita ratione temporis

43. Vláda tvrdila, že stěžovatelova stížnost je inkompatibilní s ustanoveními Úmluvy ratione temporis. Stěžovatel byl shledán vinným a odsouzen městským soudem 11. června 2003 a žalovaný stát ratifikoval Úmluvu 3. března 2004. K „údajnému zásahu“ do stěžovatelova práva na svobodu projevu tak došlo ještě před ratifikací, zatímco následné trestní a civilní rozsudky později pouze tento stav potvrdily (viz výše odstavce 9, 13, 15 a 17).

44. Stěžovatel tvrdil, že jeho stížnost spadá pod jurisdikci Soudu ratione temporis, protože ke skutečnému zásahu do jeho práv nedošlo 11. června 2003, kdy byl původně usvědčen městským soudem, nýbrž 8. října 2004, kdy okresní soud toto odsouzení potvrdil, a to se tak stalo jak konečným, tak i právně závazným. Opačné konstatování by znamenalo porušení jeho práva na presumpci nevinoty, dokud vina nebyla ještě prokázána v souladu se zákonem (viz výše odstavec 29). Závěrem, pokud jde o civilní řízení, stěžovatel připomněl, že k němu došlo až po ratifikaci Úmluvy žalovaným státem 3. března 2004.

45. Soud má za to, že základní fakta tohoto případu, zejména zásah státu do stěžovatelovy svobody projevu, spočívají v ukončení jeho trestního odsouzení a v přijetí konečného rozsudku civilního soudu proti němu, což se vše uskutečnilo až po ratifikaci. Teprve tehdy vznikla stěžovateli občansko právní povinnost nahradit starostovi škodu a stěžovatel začal podléhat podmíněnému trestnímu rozsudku pozměněnému na vynutitelnou pokutu (viz Zana v. Turecko, rozsudek ze dne 25. listopadu 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-VII, § 41 a 42; viz též odstavce 28 a 29 výše). Stěžovatelovu stížnost nelze tudíž prohlásit za inkompatibilní ratione temporis podle článku 35 § 3 Úmluvy. Proto musí být námitky Vlády v tomto ohledu zamítnuty.

2. Vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků

(a) Argumentace stran

46. Vláda uvedla, že stěžovatel nevyčerpal všechny dostupné a účinné opravné prostředky. Především, pokud jde o trestní řízení, stěžovatel neurgoval státního prokurátora, aby podal stížnost pro porušení zákona (dále jen „SPZ“) svým jménem (viz výše odstavce 30 a 31). Za druhé, pokud jde o civilní řízení, nepodal stěžovatel žádost o revizi (viz výše odstavce 34 a 35). Závěrem lze uvést, že stěžovatel nevyužil možnosti podat Soudu Srbska a Černé Hory procesní stížnost (viz výše odstavce 38).

47. Stěžovatel tvrdil, že všechny výše uvedené opravné prostředky jsou neúčinné ve smyslu ustálené judikatury Soudu k článku 35 § 1 Úmluvy. Především SPZ může být podána pouze příslušným státním prokurátorem bez ohledu na jakýkoliv neformální podnět v tomto smyslu. Stěžovatel tudíž neměl žádný přímý přístup k této cestě nápravy. Dále pak žádost o revizi rovněž nebyla pro stěžovatele možná, protože konečným rozsudkem mu bylo uloženo zaplatit jako náhradu škody částku nižší než 300 000 CSD. Závěrem stěžovatel uvedl, že stížnost u Soudu Srbska a Černé Hory je „naprosto neúčinná“ a jako taková nemusí být nutně podána.

48. Vláda ve své replice uvedla, že státní prokurátor by neměl právo „totální volné úvahy“ ohledně toho, zda má podat za stěžovatele SPZ. Naopak, prokurátor by byl býval povinen tak učinit, pokud by se domníval, že došlo k porušení platných vnitrostátních právních předpisů nebo Úmluvy, která je integrální součástí srbského právního řádu. Vláda rovněž poznamenala, že hodnota starostovy civilní žaloby činila 500 000 CSD, takže stěžovatel mohl a měl podat žádost o revizi k Nejvyššímu soudu.

49. Stěžovatel uvedl, že rozhodujícím kritériem pro podání žádosti o revizi nebyl původní starostův požadavek, ale pouze částka, kterou byl stěžovatel povinen uhradit (tj. 120 000 CSD). Stěžovatel také připustil, že SPZ by mu byla mohla poskytnout účinnou nápravu, ale znovu tvrdil, že to především a úplně záviselo na státním prokurátorovi, zda takovou stížnost podá.

50. Vláda upozornila, že pouhé pochybnosti o účinnosti daného vnitrostátního opravného prostředku nezprošťují stěžovatele povinnosti je využít ve smyslu článku 35 § 1 Úmluvy.

(b) Relevantní principy

51. Soud připomíná, že podle ustálené judikatury je účelem pravidla vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků podle článku 35 § 1 Úmluvy dát smluvním státům možnost zabránit jejímu údajnému porušování nebo je napravit ještě předtím, než se stanou předmětem stížností předložených Soudu. Avšak vyčerpány musí být pouze ty opravné prostředky, které jsou účinné. Vláda, která tvrdí, že určitý opravný prostředek je účinný a dostupný v teorii i praxi v relevantním čase, musí o tom Soud přesvědčit (viz, inter alia, Vernillo

v. Francie, rozsudek ze dne 20. února 1991, Série A č. 198, str. 11-121, § 27 a Dalia v. Francie, rozsudek ze dne 19. února 1998, Reports of Judgments and Decisions 1998-I, str. 87-88, § 38). Jakmile byl takovýto důkaz předložen, je na stěžovateli, aby prokázal, že opravný prostředek uvedený vládou byl skutečně vyčerpán, nebo že byl z nějakého důvodu za specifických okolností daného případu neadekvátní či neúčinný, nebo že zde existovaly specifické okolnosti, osvobozující jej od tohoto požadavku (viz Dankevich v. Ukrajina, č. 40679/98, § 107, 29. dubna 2003).

52. Soud poznamenal, že aplikace tohoto pravidla musí náležitě vyhovovat kontextu. V souladu s tím Soud uznal, že článek 35 § 1 je třeba aplikovat s určitou mírou flexibility a bez přílišného formalismu (viz rozsudek ve věci Adikvar a ostatní v. Turecko ze dne 16. září 1996, Reports 1996-IV, str. 1211, § 69).

53. Závěrem Soud připomíná, že účinný vnitrostátní opravný prostředek musí být součástí normálního postupu nápravy a nemůže mít diskreční povahu. Stěžovatel tudíž musí mít možnost iniciovat řízení přímo, aniž by se musel spoléhat na benevolenci státního úředníka (viz, mutatis mutandis, Malfatti v. Slovenská republika, č. 38855/97, rozhodnutí Komise ze dne 1. července 1998 a V.S. v. Slovenská republika, č. 30894/96, rozhodnutí Komise ze dne 22. října 1997; viz též X. v. Irsko, č. 9136/80, rozhodnutí Komise ze dne 10. července 1981, Decisions and Reports /DR/ 26, str. 242).

(c) Zhodnocení Soudu

54. Soud shledává, že pouze prokurátor mohl podat SPZ za stěžovatele a navíc že prokurátor se mohl podle volné úvahy rozhodnout, zda tak učiní. I když stěžovatel mohl o tento postup požádat, evidentně neměl podle zákona právo použít tento opravný prostředek osobně (viz výše odstavec 30). SPZ byla tudíž ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy neúčinná.

55. Kromě toho, bez ohledu na tvrzení vlády o opaku, byl text článku 382 § 2 občanského soudního řádu z roku 1977 jasný: žádost o revizi nebyla povolena v peněžních sporech, kde „hodnota části napadeného konečného rozsudku“ „nepřekračovala 300 000 ... dinárů“. Jelikož konečný rozsudek civilního soudu nařizoval stěžovateli zaplatit 120 000 CSD, byla by napadena právě tato částka (viz výše odstavec 34). Uvedená žádost o revizi tudíž nebyla rovněž dostupná stěžovateli za specifických okolností daného případu.

56. Závěrem, pokud jde o tvrzení vlády, že stěžovatel měl podat stížnost k Soudu Srbska a Černé Hory, Soud připomíná, že již dříve shledal, že tento zvláštní opravný prostředek byl až do 15. července 2005 nedostupný a že zůstal neúčinným až do rozpadu Unie států Srbska a Černé Hory (viz Matijašević v. Srbsko*, citováno výše, § 34-37). Soud nevidí důvod, proč by se měl v daném případě odchýlit od svého dřívějšího nálezu, a proto dospívá k závěru, že stěžovatel nebyl povinen vyčerpát tuto formu nápravy.

---

* Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – Přílohy sešit LIII/2008, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 23037/04, str. 22.

57. Vzhledem k výše uvedenému Soud nalézá, že stěžovatelovu stížnost nelze prohlásit za nepřipustnou pro nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Proto musí být námitky Vlády v tomto ohledu zamítnuty.

3. Závěr

58. Soud konstatuje, že stěžovatelova stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy a nenachází žádný jiný důvod pro to, aby byla prohlášena za nepřipustnou. Proto musí být daná stížnost prohlášena za přípustnou.

B. Meritum věci

1. Argumentace stran

59. Vláda detailně stvrdila závěry, jakož i odůvodnění vnitrostátních soudů a zdůraznila, že stěžovatelova tvrzení byla spíše prohlášeními o faktech než hodnotícími úsudky, která se neopírala o relevantní důkazy.

60. Vláda upozornila, že starosta nebyl nikdy usvědčen, ba dokonce ani obviněn, navzdory tomu, že proti němu byla podána četná trestní oznámení, že rozsudek týkající se stěžovatele byl minimální, že starosta měl právo na ochranu své dobré pověsti, a to jako soukromá osoba i jako veřejný funkcionář, a konečně že výsledek následného civilního řízení se opíral o předchozí stěžovatelovo trestní odsouzení.

61. Vláda tak dospěla k závěru, že zásah do stěžovatelovy svobody projevu byl „stanoven zákonem“, byl „nezbytný v demokratické společnosti“ a byl učiněn za účelem ochrany „dobré pověsti a práv jiných“.

62. Stěžovatel uvedl, že relevantní trestní a civilní rozsudky nepochybně znamenaly zásah „veřejné moci“ do jeho práva na svobodu projevu garantovaného článkem 10 Úmluvy. Tento zásah však nebyl „v souladu se zákonem“, protože vnitrostátní trestní soudy odmítly pojmout všechna stěžovatelova tvrzení jako akceptovatelný projev jeho politického názoru a protože konečný rozsudek civilního soudu se opíral o jeho trestní odsouzení. Alternativně však stěžovatel argumentoval tím, že uvedený zásah byl nepřiměřený.

63. Stěžovatel tvrdil, že všechna jeho tvrzení byla jasně politické povahy. Za prvé, stěžovatel byl a dosud je předsedou místní odbočky Demo-křesťanské strany Srbska a členem jejího ústředního výboru. Za druhé, publikací samou o sobě jsou oficiální noviny místní odbočky Demokratické strany a jejím účelem je sloužit a podporovat aktivity této strany a několika dalších spřízněných politických stran v nadcházejících prezidentských a municipálních volbách. Za třetí, navzdory absenci politické funkce stěžovatele pod napadeným článkem, byla tato funkce výslovně uvedena v jiných částech novin. Za čtvrté je „nepravděpodobné“, že by pouze jedno stěžovatelovo tvrzení v témž článku mohlo být pokládáno za nespádající pod rozsah politického vyjádření.

64. Stěžovatel připomněl, že starosta je veřejným činitelem a politickým funkcionářem a že jako takový musel akceptovat kritiku a projevit větší toleranci. Avšak stěžovatelova argumentace v tomto smyslu nebyla vzata na zřetel vnitrostátními soudy, které nakonec konstatovaly přesný opak.

65. Stěžovatel tvrdil, že nebylo jeho úmyslem starostu pomluvit. Slovo „sumanuto“ nebylo použito jako adjektivum, aby popsalo starostův duševní stav, ale spíše jako adverbium na vysvětlení způsobu, jakým starosta utrácel peníze místních daňových poplatníků. Jinými slovy, stěžovatel netvrdil, že starosta není duševně zdravý, ale že utrácel bláznivě veřejné peníze, zejména marnotratným a nezodpovědným způsobem. Slovo „sumanuto“ tak bylo vyjádřením stěžovatelova hodnotícího úsudku a jako takové nepodléhalo dokazování.

66. Stěžovatel tvrdil, že má racionální důvody věřit, že jeho další tvrzení jsou pravdivá. Starosta byl především vyšetřován policií a vnitrostátní právo nevyžaduje prokázat starostovo údajně protiprávní jednání formou konečného trestního odsouzení.

67. Stěžovatel uvedl, že omezení jeho svobody projevu bylo značné. Byl odsouzen a pokutován v rámci trestní kauzy a bylo mu nařízeno zaplatit náhradu škody v následném civilním řízení. Co však skutečně bylo rozhodující, nebyla skutečnost, že jeho pokuta byla podmíněná, ale spíše to, že byl odsouzen. Stěžovatel byl tudíž stigmatizován jako osoba se záznamem v trestním rejstříku a podmíněný trest mohl být kdykoli změněn podle relevantních trestně právních předpisů na vykonatelnou pokutu.

68. Stěžovatel tvrdil, že vnitrostátní soudy prostě neuvedly dostatečné důvody ospravedlňující jejich rozhodnutí. Jejich poznámky v tom smyslu, že politici mají právo na větší ochranu jejich cti a důstojnosti než obyčejní lidé, bylo navíc urážlivé.

69. Závěrem stěžovatel prohlásil, že i když se připustí, že uvedený zásah byl v souladu se zákonem a došlo k němu při sledování legitimního účelu, a to „ochrany dobré pověsti a práv jiných“, nebyl tento zásah evidentně nezbytný v demokratické společnosti.

70. Vláda opětovně potvrdila své předchozí argumenty a dodala, že noviny se týkaly různých lokálních problémů, včetně těch, které lze označit jako politické.

71. I když se však připustí, že stěžovatelova tvrzení jsou politická, nemůže to samo o sobě omluvit jejich urážlivý tón, který překročil meze svobodného projevu. I kdyby se připustil stěžovatelův překlad výrazu „sumanuto“, byl starosta obviněn z obzvláště závažných provinění rovnajících se trestným činům, aniž by pro to byly předloženy adekvátní důkazy.

72. Závěrem Vláda poznamenala, že neuvedení stěžovatelovy politické funkce vedle jeho podpisu pod uvedeným článkem vyvolává otázku ohledně jeho skutečné motivace, že neexis-

tují racionální důvody na straně stěžovatele uvěřit tomu, že jeho tvrzení jsou pravdivá, a že v každém případě rozsudek civilního soudu má být vykonán.

2. Relevantní principy

73. Jak Soud již často konstatoval, svoboda projevu zakotvená v článku 10 je jedním z podstatných základů demokratické společnosti. S výhradou odstavce 2 se vztahuje nejen na „informace“ či „myšlenky“, které jsou přijímány příznivě nebo pokládány za neurážlivé, ale i na takové, které urážejí, šokují či zneklidňují (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci *Castells v. Španělsko* ze dne 23. dubna 1992, Série A č. 236, str. 22, § 42 a rozsudek ve věci *Vogt v. Německo* ze dne 26. září 1995, Série A č. 323, str. 25, § 52).

74. Soud rovněž opakovaně potvrdil právo šířit v dobré víře informace o problémech veřejného zájmu, i když zahrnují prohlášení poškozující soukromé jednotlivce (viz, *mutatis mutandis*, *Bladet Tromso a Stensaas v. Norsko /GC/,* č. 21980/93, ECHR 1999-III) a zdůraznil, že meze akceptovatelné kritiky jsou ještě širší, je-li jejich terčem politik (viz *Oberschlick v. Rakousko /č. 1/,* rozsudek ze dne 23. května 1991, Série A č. 204, § 59). I když je cenná pro všechny, je svoboda projevu obzvláště důležitá pro politické strany a pro jejich aktivní členy (viz *Incal v. Turecko*, rozsudek ze dne 9. června 1998, Reports 1998-IV, § 46), jakož i během volebních kampaní, kdy má být dovoleno, aby názory a informace všeho druhu volně cirkulovaly (viz rozsudek ve věci *Bowman v. Spojené království* ze dne 19. února 1998, Reports 1998-I, § 42).

75. Soud připomíná, že je třeba také přihlídnout k tomu, zda napadené výrazy se týkaly něčího soukromého života či něčího chování jako úřední osoby (viz *Dalban v. Rumunsko /GC/,* č. 28114/95, § 50, ECHR 1999-VI). Soud konečně připomíná, že povaha a přísnost uloženého trestu, jakož i „relevance“ a „dostatečnost“ odůvodnění vnitrostátních soudů jsou otázkami obzvláštní závažnosti při posuzování proporcionality zásahu ve smyslu článku 10 § 2 (viz *Campana a Mazare v. Rumunsko /GC/,* č. 33348/96, § 111, ECHR 2004 a *Zana v. Turecko*, citováno výše, § 51), a připomíná, že vlády by měly být vždy zdrženlivé při uchylování se k trestním sankcím, zejména existují-li jiné dosažitelné prostředky k nápravě (viz *Castells v. Španělsko*, citováno výše, § 46).

3. Zhodnocení Soudu

76. Konečně zmíněné trestní a civilní rozsudky byly zásahem do stěžovatelovy svobody projevu. I když stěžovatel tvrdil opak, opíral se tento zásah jasně o výklad vnitrostátních soudů dostatečně přesné a předvídatelné vnitrostátní právní úpravy, takže byl jako takový „stanoven zákonem“ ve smyslu článku 10 § 2 (viz výše odstavce 27 a 32). Konečně byly uvedené rozsudky vyneseny při sledování legitimního účelu, a to „ochrany dobré pověsti“ jiné osoby. Zbývá tudíž dořešit, zda byly „nezbytné v demokratické společnosti“, nebo jinými slovy, zda trestní odsouzení a přiznaná kompenzace byly proporcionalní k legitimnímu účelu, který se sledoval.

77. V tomto ohledu Soud poznamenal, že stěžovatel jasně napsal napadený článek během probíhající volební kampaně a jako politik, nehledě na námitku vlády týkající se

zvláštností jeho podpisu (viz výše odstavec 72 a odstavce 18-22). Terčem stěžovatelovy kritiky byl starosta, sám také veřejný činitel, přičemž slovo „sumanuto“ nebylo evidentně použito k popisu jeho duševního stavu, ale spíše k vysvětlení způsobu, jakým starosta utrácel peníze místních daňových poplatníků (viz výše odstavce 10 a 65). I když stěžovatel nemohl před vnitrostátními soudy dokázat, že jeho další tvrzení jsou pravdivá, a i když se připustí, že všechna z nich byla faktickými tvrzeními a jako taková podléhala dokazování, měl stěžovatel určitý důvod věřit tomu, že starosta mohl být zapojen do trestné činnosti a také že jeho chování bylo protiprávní (viz výše odstavce 23-26). V každém případě, i když stěžovatelův článek byl napsán s použitím ostrých výrazů, nebyl svévolným osobním útokem a byl spíše zaměřen na otázky veřejného zájmu než na soukromý život starosty, což vyplývá z obsahu článku, z jeho celkového tónu, jakož i z kontextu (viz výše odstavce 7, 10 a 18-22). A konečně, odůvodnění trestního a civilního soudu při odsouzení stěžovatele byla tudíž „relevantní“, když se v nich konstatovalo, že byla poškozena dobrá pověst starosty. To však nebylo „dostatečné“ vzhledem k vyšší kompenzace a uznaných nákladů (rovnající se cca osmi průměrným měsíčním platům v Srbsku v relevantní době) a vzhledem k vyšší podmíněné pokuty, která mohla být za určitých okolností nejen revokována, nýbrž i změněna na efektivní trest odnětí svobody (viz výše odstavce 9 a 15; viz též výše odstavce 28 a zejména v něm citované články 54 a 39).

78. Ve světle výše uvedeného a zejména máje na vědomí závažnost zmíněných trestních sankcí, jakož i nejednoznačné odůvodnění v tom smyslu, že čest, dobrá pověst a důstojnost starosty „mají větší význam než ... /čest, dobrá pověst a důstojnost/ ... obyčejného občana“ (viz výše odstavce 39, 75 a 16) Soud nalézá, že uvedený zásah nebyl nezbytný v demokratické společnosti. Proto byl článek 10 Úmluvy porušen.

II. Údajné porušení článku 6 Úmluvy

79. Ve své původní stížnosti předložené Soudu se stěžovatel odvolal též na článek 6, avšak přitom předložil stejnou stížnost, jako tu, která již byla přezkoumána podle článku 10. Ve skutečnosti tím, že zde nebylo uvedeno odvolání na žádné specifické procesní otázky, zdá se, že měl stěžovatel za to, že zde došlo „automaticky“ k porušení jeho práva na spravedlivý proces vzhledem ke skutečnosti, že byl odsouzen pro trestný čin pomluvy, přičemž mu následně bylo uloženo zaplatit náhradu škody. S ohledem na svůj nálezhodně článek 10 Soud prohláší tuto stížnost na porušení článku 6 za nepřipustnou a má za to, že nevyžaduje separátní meritorní posouzení (viz, *mutatis mutandis*, *Perna v. Itálie /GC/, č. 48898/99, § 33-34, ECHR 2003-V*).

80. Dne 15. května 2006 si stěžovatel poprvé stěžoval na absenci nestranosti předsedajícího soudce městského soudu v civilním řízení. Soud však poznamenává, že konečné vnitrostátní rozhodnutí v tomto řízení bylo vyneseno 24. května 2005 a že stěžovatelova stížnost

byla předložena o více než 6 měsíců později. Byla tudíž předložena opožděně, takže je podle článku 35 § 1 a 4 Úmluvy nepřijatelná.

III. Aplikace článku 41 Úmluvy

81. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

82. Stěžovatel požadoval náhradu morální újmy ve výši stanovené Soudem.

83. Vláda proti tomuto požadavku protestovala. Dodala však, že pokud Soud nalezne porušení Úmluvy, nechť je jakákoliv přiznaná náhrada škody konsistentní s judikaturou Soudu v podobných případech.

84. Soud má za to, že stěžovatel jistě utrpěl morální újmu v důsledku porušení jeho svobody projevu, takže samotný nálezný porušení Úmluvy by nebyl dostatečným spravedlivým zadostiučiněním ve smyslu článku 41.

85. S ohledem na povahu porušení Úmluvy, na částky přiznávané ve srovnatelných případech (viz, *mutatis mutandis*, *Dalban v. Rumunsko*, citováno výše, § 59) a na základě ekvity, jak vyžaduje článek 41, přiznává Soud stěžovateli z tohoto titulu částku 3000 EUR.

B. Náklady a výdaje

86. Stěžovatel požadoval částku 230 EUR jako náhradu vynaložených nákladů před vnitrostátními civilními soudy. Stěžovatel vysvětlil, že se jedná pouze o 50 % toho, co by mu náleželo místní advokát, kdyby byl použit jeho služeb.

87. Stěžovatel, kterému již byla poskytnuta právní pomoc od Rady Evropy v souvislosti s prezentací jeho kauzy, požadoval dalších 1200 EUR jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených při řízení před tímto Soudem. V tomto ohledu předložil stěžovatel kalkulaci rozdělenou na jednotlivé položky.

88. Vláda proti oběma požadavkům protestovala. Zejména pokud jde o první požadavek, Vláda poznamenala, že jelikož si stěžovatel nesjednal smlouvu s advokátem, nemohl vynaložit žádné právní náklady, a pokud jde o druhý požadavek, je požadovaná částka přehnaná, a to zejména proto, že stěžovatel mohl poslat svou stížnost Soudu obyčejnou poštou spíše než prostřednictvím nákladného nočního kurýra.

---

^{*)} Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – Přílohový sešit XXI/2000, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 31107/96, str. 16.

89. Podle judikatury Soudu má stěžovatel právo na náhradu nákladů a výdajů pouze tehdy, bylo-li prokázáno, že byly skutečně a nutně vynaloženy a jsou co do své výše rozumné (viz např. Iatridis v. Řecko* /spravedlivé zadostiučinění - GC/, č. 31107/96, § 54, ECHR 2000-XI).

90. S přihlédnutím ke všem informacím, které má k dispozici, k výše uvedeným kritériím a k podáním stran, Soud zamítá stěžovatelův požadavek na náhradu nákladů údajně vynaložených při vnitrostátním trestním řízení. Soud však pokládá za rozumné, s ohledem na výši poskytnutou v rámci právní pomoci ze strany Rady Evropy, přiznat stěžovateli další částku 250 EUR za řízení před tímto Soudem.

C. Úroky z prodlení

91. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení měly základ v marginální úrokové míře Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Prohlašuje jednomyslně, že dílčí stížnosti podle článků 10 a 6 Úmluvy ohledně stěžovatelovy svobody projevu jsou přípustné a že zbývající část stížnosti je nepřipustná;

2. Konstatuje 5 hlasy proti 2, že byl porušen článek 10 Úmluvy;

3. Konstatuje jednomyslně, že není nutné posuzovat separátně dílčí stížnost podle článku 6 Úmluvy, pokud jde o stěžovatelovu svobodu projevu;

4. Konstatuje 5 hlasy proti 2

(a) že žalovaný stát je povinen stěžovateli zaplatit do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, částku 3000 EUR (tři tisíce euro) jako náhradu morální újmy a částku 250 EUR (dvě stě padesát euro) jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených v řízení před tímto Soudem, přičemž tyto částky budou převedeny na národní měnu žalovaného státu kurzem aplikovatelným ke dni vyrovnání, plus jakoukoli daň, jež může být splatná;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou během doby prodlení splatné úroky ve výši rovnající se marginální úrokové míře Evropské centrální banky, k níž budou připočteny tři procentní body;

5. Zamítá jednomyslně zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně 6. listopadu 2007 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉOVÁ
tajemnice sekce

F. TULKENSOVÁ
předsedkyně